

**CENTRUL PENTRU PRODUCTIVITATE
ȘI COMPETITIVITATE
DIN MOLDOVA „ARIA”**

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
MOLDOVA**

Transparența achizițiilor publice în municipiul Chișinău

**Maria Ciubotaru
Veronica Ursu**

Chișinău, 2007

CZU 343.352+351.712

C 55

Această lucrare este realizată la comanda Transparency International – Moldova cu suportul financiar al NOVIB. Opiniile expuse aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

Difuzare gratuită

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Ciubotaru, Maria

Transparența achizițiilor publice în municipiul Chișinău / Maria Ciubotaru, Ursu Veronica. – Ch.: “Bons Offices” S.R.L., 2007. – 84 p.

ISBN 978-9975-80-085-3

1000 ex.

343.352+351.712

Copyright © Transparency International – Moldova, 2007

Toate drepturile rezervate

Transparency International – Moldova

Str. „31 August 1989”, nr. 98, MD-2004, Chișinău, Republica Moldova

tel/fax: (373-22) 237876

www.transparency.md

e-mail: office@transparency.md

ISBN 978-9975-80-085-3

Cuprins:

<i>Introducere</i>	4
1. Experiența internațională de prevenire a corupției în achizițiile publice.	7
1.1. Formele corupției în achizițiile publice.	7
1.2. Noțiunea de impact al corupției în achizițiile publice.	10
1.3. Indicatorii de prevenire și combatere a corupției în achizițiile publice	12
2. Politicile și procedurile de achiziții publice.	15
3. Statistica în achizițiile publice	21
3.1. Evoluția datelor privind achizițiile publice	21
3.2. Structura achizițiilor publice pe categorii de autorități	25
3.3. Achizițiile publice de mică valoare	31
3.4. Transparența datelor despre achizițiile publice	33
4. Impactul corupției în achizițiile publice	38
5. Constatări privind corupția și recomandări pentru prevenirea și combaterea corupției în achizițiile publice	61
6. Publicații cu privire la corupție în achizițiile publice	71
<i>Anexă</i>	80

Introducere

Achizițiile publice în Republica Moldova joacă un rol tot mai important în economie, înregistrând rate de ascensiune în ultimii patru ani. În anul 2006, valoarea contractelor de achiziții publice a însumat circa 5,3 mlrd lei, ceea ce constituie 12% din produsul intern brut. În statele membre ale Comunității Europene ponderea achizițiilor publice în PIB este de circa 16%.

Existența concurenței în achizițiile publice asigură utilizarea eficientă a banilor publici. Publicațiile din mass-media privind cazurile de corupție la comercializarea mărfurilor, serviciilor și lucrărilor în municipiul Chișinău vorbesc despre lipsa concurenței deschise și transparenței în acest domeniu.

Politica statului în domeniul achizițiilor publice în Republica Moldova este orientată spre crearea unui mediu competitiv și transparent în adjudecarea contractelor de achiziții publice. În acest context, un aport important îl are publicarea noii Legi privind achizițiile publice nr. 96-XVI din 13 aprilie 2007, care va intra în vigoare la 27 octombrie 2007.

Totodată, urmînd experiența altor țări, societatea civilă din Republica Moldova joacă un rol notabil în monitorizarea achizițiilor publice și asigurarea transparenței în adjudecarea și executarea contractelor de achiziții publice. În prezent, accesul societății civile la informația publică privind achizițiile publice, în special în municipiul Chișinău este foarte limitat. De aceea a apărut necesitatea efectuării unui studiu referitor la identificarea transparenței și impactului corupției în achizițiile publice în municipiul Chișinău pentru relevarea unor mecanisme care să asigure transparența procesului de achiziții publice. Studiul a fost elaborat de către Centrul pentru Productivitate și Competitivitate din Moldova „ARIA” la comanda Transparency International – Moldova.

Obiectivele studiului:

1. Analiza procedurilor de achiziții publice și a stării actuale a transparenței în achizițiile publice.
2. Analiza situației în achizițiile publice în perioada anilor 2005-2007 (numărul de contracte încheiate și valoarea acestora pe proceduri de achiziții publice și categorii de autorități).
3. Determinarea impactului corupției în achizițiile publice din municipiul Chișinău cu relevarea unor exemple semnificative.
4. Elaborarea unor recomandări care să contribuie la creșterea transparenței, prevenirii și combaterii corupției în achizițiile publice, și formarea unei administrații democratice.

Metodologia de studiu și sursele de date:

În conformitate cu obiectivele studiului, au fost efectuate următoarele cercetări în domeniul achizițiilor publice:

1. Studiarea experienței internaționale cu privire la eforturile în vederea prevenirii corupției în domeniul achizițiilor publice.
2. Examinarea politicilor și procedurilor în vigoare în domeniul achizițiilor publice, stabilite de legislația în vigoare.
3. Analizarea statisticii referitor la achizițiile publice în țară în perioada anilor 2005-2007 (numărul de contracte alocate și valoarea acestora pe proceduri de achiziții publice și categorii de autorități) și metodele de asigurare a transparenței în achizițiile publice.
4. Analizarea situației în achizițiile publice în municipiul Chișinău vizavi de obiectivele prioritare de dezvoltare și evaluarea impactului corupției asupra economiei și societății, cu exemple concrete.
5. Elaborarea recomandărilor privind sporirea transparenței, prevenirii și combaterii corupției în achizițiile publice, care pot contribui la formarea unei autorități municipale democratice.

Pentru realizarea studiului au fost folosite actele normative în vigoare, Buletinele Achizițiilor Publice și rapoartele Agenției Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare (abreviere ARMAPA U), materialele

Curții de Conturi, Consiliul Municipal Chișinău, ministerelor și ale altor autorități administrative centrale; datele obținute în timpul întrunirilor cu oficialii publici și agenții economici, precum și în timpul participării la licitațiile publice. Au mai fost utilizate publicațiile mass-media referitoare la cazurile de corupție în achizițiile publice. De asemenea, au fost folosite materiale metodice ale organismelor internaționale și experiența anumitor țări în domeniul studiului.

Materialul este structurat în șase compartimente și o anexă. *Primul compartiment* cuprinde unele constatări succinte privind prevenirea și combaterea corupției în achizițiile publice pe baza experienței internaționale și a altor țări. *Al doilea compartiment* caracterizează pe scurt cadrul de politici și procedurile în achizițiile publice în Republica Moldova. *Compartimentul al treilea* include o analiză, în dinamică, a statisticii în domeniul achizițiilor publice în Republica Moldova, inclusiv în municipiul Chișinău. În *compartimentul patru* au fost examinate obiectivele primordiale de investiții în municipiul Chișinău, a fost relevată situația transparenței în achizițiile publice și evaluat impactul corupției în achizițiile publice folosind cazuri concrete de investiții din banii publici. Ca urmare a analizei efectuate, în *compartimentul al cincilea* au fost identificate problemele și generalizate formele de corupție, pe etapele ciclului de achiziții publice în municipiul Chișinău, și propuse unele recomandări privind ridicarea nivelului de transparență, prevenirea și combaterea corupției în achizițiile publice. În *compartimentul șase* sunt cuprinse unele extrase din publicațiile mass-media referitoare la corupție în achizițiile publice din municipiul Chișinău. *Anexa* cuprinde tabele cu date referitoare la contractele de achiziții publice pe proceduri de achiziții și categorii de autorități, precum și date generalizate din Buletinele Achizițiilor Publice despre contractele de achiziții publice încheiate în rezultatul licitațiilor publice, despre beneficiarii și furnizorii de mărfuri/prestatorii de servicii/executorii de lucrări.

1. Experiența internațională de prevenire a corupției în achizițiile publice

Acest compartiment include fundamentele reducerii corupției în achizițiile publice, riscurile apariției cazurilor de corupție pe parcursul ciclului de achiziții publice, factorii care generează corupția în achizițiile publice, bunele practici ale altor țări privind inițiativele autorităților publice în domeniul prevenirii și combaterii corupției în achizițiile publice, inclusiv prin implementarea Pactului de Integritate.

1.1. Formele corupției în achizițiile publice

Principalele forme de corupție, conform surselor bibliografice în domeniul examinat¹, sunt următoarele:

- *Mita sau alte plăți neoficiale* oferite funcționarilor din autoritățile publice locale sau centrale, parlamentarilor, managerilor companiilor private etc. De obicei mituirile sunt substanțiale și se plătesc oficialilor superiori (care iau decizii) pentru a obține o decizie favorabilă.
- *Plățile facilitate* reprezintă de obicei plăți relativ mici și se plătesc oficialilor de rang inferior pentru a accelera/facilita o decizie în cazul când beneficiarul (plătitorul) are o reclamație ce poate duce la întârzierea sau suspendarea achitării.
- *Fraude* prin prezentarea eronată a datelor.
- *Încălcarea procedurilor* de prezentare și examinare a ofertelor.
- *Lobbysmul* care reprezintă promovarea intereselor unui anumit participant.
- *Cartelul*, deseori format de ofertanții care manipulează decizia referitor la achizițiile publice în favoarea unui membru al cartelului cu sau fără implicarea unui oficial corupt. În interiorul cartelului poate

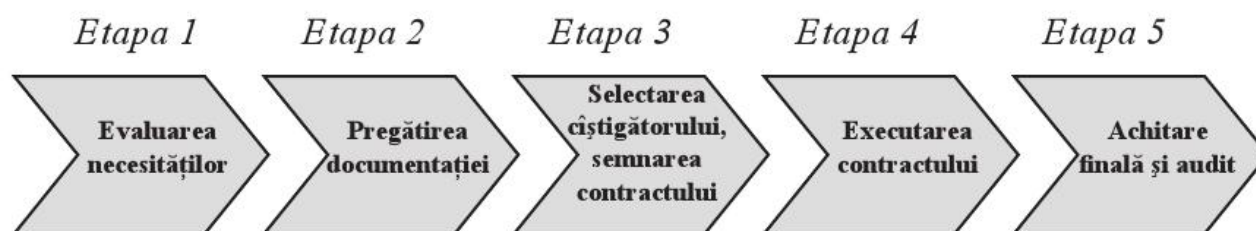
¹ Curbing Corruption in Public Administration. Handbook. Transparency International. 2006. – 230 pages.

fi aplicat un *sistem de compensații* interne pentru membrii care n-au fost selectați drept câștigători.

Se deosebesc două tipuri de corupție: corupția structurală, care este planificată și pregătită din timp și realizată sistematic, precum și corupția ocazională ce depinde de situație, nefiind planificată și organizată dinainte.

Deoarece corupția se manifestă diferit de-a lungul ciclului de achiziții publice, concomitent la diverse etape (faze) ale ciclului persistă anumite riscuri, formele corupției se analizează după etapele ciclului de achiziții publice. Corupția și riscurile de corupție pot avea loc la fiecare etapă a ciclului de achiziții publice, riscurile și manifestările de corupție la fiecare etapă fiind diferite. Ciclul de achiziții publice include cinci etape mai importante, prezentate în figura 1.1.

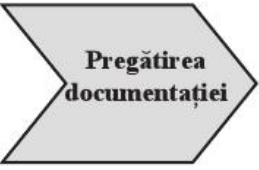
Figura 1.1. **Ciclul de achiziții publice**

În efortul eficientizării procedurilor și îmbunătățirii transparenței este importantă identificarea problemelor la fiecare etapă a ciclului de achiziții publice. Studiul efectuat de Transparency International relevă problemele mai frecvente identificate în diverse țări și prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1. **Cele mai frecvente manifestări de corupție în majoritatea țărilor**

Etapa 1 Evaluarea necesităților	• Investițiile sau procurarea de mărfuri nu sunt necesare; pentru societate valoarea este foarte mică sau nulă. Cererea a fost stabilită pentru a negocia cu o anumită companie. • Investițiile sunt nejustificate economic sau poluează mediul ambiant. • Mărfurile (serviciile) sunt supraestimate pentru a facilita un anumit prestator. • Conflictul de interese și luarea deciziilor în favoarea foștilor angajați.
--	---

Etapa 2 Pregătirea documentației	• Ofertele sau termenii de referință se întocmesc în favoarea unui prestator particular, competiția nu este posibilă sau este limitată. • Mărfurile (serviciile) sunt extra- sau subestimate pentru a facilita un prestator particular. • Documentele de ofertă sau termenii de referință sunt prea complexe pentru a crea confuzie, un mediu favorabil pentru corupție și pentru a face dificilă monitorizarea.
Etapa 3 Selectarea câștigătorului, semnarea contractului	• Deciziile se fac pe bază de părtinire (mită, conflicte de interese). • Abuz de confidențialitate, se protejează informația, făcând dificilă monitorizarea și controlul. • Selectarea câștigătorului nu se face publică (intransparență în evaluarea ofertei). • Preț excesiv înalt ca rezultat al lipsei sau limitării competiției.
Etapa 4 Executarea contractului	• Câștigătorii compensează cu mită calitatea redusă și defectele, care generează reparații premature. • Renegocierea contractelor sau modificarea comenzilor și introducerea frecventă a modificărilor în contracte. • Majorarea prețului final al lucrărilor ca rezultat al modificărilor la contract. • Supraveghetorii contractelor, persoanele care monitorizează sunt „cumpărați”, nu sunt independenți, justifică falsul, înaintează reclamații.
Etapa 5 Achitare finală și audit	• Contabilii ce fac evidența finală și auditorii, care activează pe bază de părtinire (sunt de partea cuiva sau „cumpărați”), suportă certificatele false.

Sursa: Elaborat de autori pe baza sursei bibliografice /1/.

Experiența altor țări demonstrează următoarele *cauze* ce favorizează riscul înalt de corupție în achizițiile publice:

- Accesul limitat sau lipsa de informație.
- Abuzul la deschiderea în public a ofertelor.
- Controlul și monitorizarea limitată sau inefficientă a contractelor.
- Lipsa de transparență în ce privește bugetul achizițiilor publice.

Următorii *factori* măresc riscul de corupție:

- Procurări urgente la sfârșitul anului bugetar.
- Activitatea de achiziții publice în situații excepționale.
- Accesul neadecvat la informație.

În unele țări, guvernul niciodată nu are o politică pro-activă referitor la informație. Lipsa informației despre activitatea guvernului și procesul de luare a deciziilor ușor pot ascunde corupția. De aceea transparența și accesul la informație sunt considerate componente esențiale în efortul de reducere a corupției în societate. Accesul la informație poate fi asigurat folosind paginile web, radioul, mass-media etc.

1.2. Noțiunea de impact al corupției în achizițiile publice

Experiența internațională² relevă că impactul corupției în achizițiile publice poate avea mai multe aspecte (forme): impactul financiar și economic, impactul asupra mediului ambiant, sănătății și securității umane și inovației. Corupția în achizițiile publice cauzează erodarea valorilor umane și a încrederii în guvernare la nivel central și local, la apariția pericolului asupra competitivității și dezvoltării economice a țării.

Impactul financiar al corupției în achizițiile publice constă în următoarele:

- Costul înalt nefundamentat al achizițiilor publice, inclusiv al mărfurilor, lucrărilor și investițiilor.
- Calitatea scăzută a livrărilor sau lucrărilor, nejustificată prin prețul plătit.
- Împovărarea autorităților publice centrale și locale cu obligațiuni financiare pentru procurări sau investiții, care nu sunt necesare sau care nu sunt integral justificate din punct de vedere economic sau sunt exagerate din punct de vedere al volumului.
- Împovărarea autorităților publice cu costuri de reparație și mentenanță (întreținere) a investițiilor.

² Handbook for Curbing Corruption in Public Procurement. Transparency International. Germany. 2006, pag. 29.

Impactul economic al corupției în achizițiile publice presupune împovărearea autorităților publice cu costuri operaționale de mentenanță (întreținere) și de deservire a obligațiunilor și datoriilor pentru investiții și procurări, care nu favorizează economia țării, inclusiv creșterea economică și crearea locurilor de muncă. Totodată, corupția în rândul funcționarilor publici din administrația publică generează această neîncredere și asupra sistemului de guvernare în integru. Dacă proiectele de investiții în contextul achizițiilor publice nu sunt selectate în funcție de contribuția lor la dezvoltarea economică a țării, ci în funcție de posibilitatea acestora de a genera plăți frauduloase, atunci are loc o diferențiere mai mare între nivelul de trai al diverselor pătri sociale și sărăcirea în masă a populației.

Impactul corupției în achizițiile publice asupra mediului ambiant apare în cazul când proiectele de investiții nu satisfac standardele naționale sau internaționale, provocând riscuri pentru mediul ambiant și cheltuieli financiare pentru evitarea sau lichidarea acestora.

Impactul corupției în achizițiile publice asupra sănătății și securității umane apare în cazurile când investițiile nu satisfac standardele naționale de sănătate și internaționale sau standardele de mediu ambiant ce asigură securitatea umană, precum și în cazul când inspectoratele de stat nu monitorizează aplicarea standardelor de sănătate.

Impactul corupției în achizițiile publice asupra activității inovative apare deoarece lipsește competitivitatea în selectarea câștigătorului contractului de achiziții publice. Din acest motiv, companiile nu investesc în inovare.

Corupția duce la erodarea valorilor umane și a încrederii în guvernare, la nivel central și local. Explicația constă în faptul că cetățenii și antreprenorii încetează să mai aibă încredere în funcționarii publici și sectorul privat al economiei, iar ulterior în autoritățile publice centrale și locale, integral.

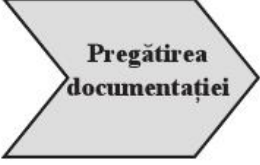
Pericolul în ce privește competitivitatea și dezvoltarea economică apare în cazul când corupția nu este combătută și sancționată; în consecință se reduce competitivitatea în economia națională și se pierd locurile de

muncă din sectorul privat. Dacă proiectele de investiții nu stimulează dezvoltarea economică și crearea locurilor de muncă, dacă ele generează mită și plăți neoficiale, precum și costuri înalte de întreținere, atunci aceste proiecte de investiții nu contribuie la formarea produsului intern brut în țară și la creșterea economică.

1.3. Indicatorii de prevenire și combatere a corupției în achizițiile publice

Indicatorii de prevenire și combatere a corupției în achizițiile publice, așa numitele „Stegulețe roșii”, reprezintă recomandări formulate pentru soluționarea problemelor, identificate în acest domeniu de către Transparency International, pe etape ale ciclului de achiziții publice. Următoarele „Stegulețe roșii” sunt propuse de această organizație în vederea prevenirii și combaterii corupției în achizițiile publice (vezi tabelul 2).

Tabelul 2. **Indicatorii de prevenire și combatere a corupției în achizițiile publice**

Etapa 1 Evaluarea necesităților	• Se asigură transparența procedurilor de luare a deciziilor referitor la determinarea necesităților de investiții la nivel municipal prin publicarea acestora pe pagina web și în ziarul municipal. • Se asigură accesul societății civile la informația despre programele și proiectele municipale. • Se adoptă Legea privind conflictul de interese.
Etapa 2 Pregătirea documentației	• Se aprobă un Plan anual de procurări și anunțarea ofertelor se face în strictă corespundere cu acest plan. • Documente de ofertă clare cu indicatori măsurabili de calitate a mărfurilor, serviciilor și lucrărilor solicitate. • Reclamă și timp suficient pentru prezentarea documentelor de tender. • Trimiterea în scris a răspunsurilor la întrebările tuturor ofertanților. • Ofertele sunt acceptate numai dacă sunt în strictă conformitate cu documentele-standard de tender.

Etapa 3 	• Se întocmește o Listă neagră a ofertanților implicați în cazuri de corupție. • Se implementează Pactul de Integritate. • Funcționarii implicați în achiziții sunt selectați, instruiți, plătiți, monitorizați și controlați, astfel încât modul lor de viață să corespundă nivelului veniturilor. • Se face publică decizia de evaluare a ofertei și de acordare a contractului.
Etapa 4 	• Se inspectează dacă lucrările executate sunt în conformitate cu prevederile contractului. • Se introduce un sistem de monitorizare a contractelor cu criterii de performanță și evaluare. • Se stabilesc limite clare de modificare a comenzilor contractelor.
Etapa 5 	• Se stabilește un sistem de audit și control, se publică Raportul de audit la termen. • Urmărirea suspiciunilor și acuzațiilor de corupție.

Sursa: Elaborat de autori pe baza sursei bibliografice /1/.

Pactul de Integritate. Conceptul Pactului de Integritate, menționat la etapa 3 a ciclului de achiziții publice, este un instrument de investigare a corupției, elaborat la mijlocul anilor '90 cu denumirea „Conceptul insulițelor de integritate” („Islands of integrity concept”) și conține drepturi și obligațiuni cu privire la faptul că nici o parte (nici beneficiarii, și nici ofertanții și antreprenorii-câștigători) să nu ofere, să nu plătească și să nu accepte mită sau alte tipuri de beneficii.

Elementele principale ale Pactului de Integritate sunt următoarele:

- Se încheie un Pact (contract) între autoritățile guvernamentale (centrale sau locale, după caz) care invită ofertanții și companiile să participe la tender.
- În conformitate cu Codul de conduită, oficialii beneficiarului nu vor accepta mită, cadouri sau plăți sub diferite forme ce atrag sancțiuni administrative sau criminale, în caz de violare a Pactului.

- Niciun ofertant nu a plătit și nu va plăti mită în scopul obținerii acestui contract.
- Fiecare ofertant va declara oricui toate plățile făcute în legătură cu acest contract.
- Ofertanților li se va recomanda să aibă în companie Codul de conduită în care să se sublinieze neadmiterea mitei și a altor plăți neoficiale.
- Un set de sancțiuni va fi anunțat din timp de către ofertant, pentru cazurile de încălcare: pierderea bonusului de performanță, includerea în „Lista neagră” etc.

În unele țări, Pactul de Integritate prevede și elaborarea Raportului Final de către Martorii Sociali (independenți), care sunt persoane cu înaltă reputație și încredere publică și care efectuează monitorizarea la toate etapele ciclului de achiziții publice pentru a se evita conflictul de interese. Martorii Sociali sunt integrați în procesul de contractare pe baza semnării unui acord cu beneficiarul. Costurile operaționale ale sistemului de monitorizare sunt acoperite de către ofertanții participanți (50%) și câștigător (50%)³.

În multe țări monitorizarea procesului de contractare este asigurată de societatea civilă, care are un rol crucial în asigurarea transparenței proceselor de achiziții publice prin expertiza independentă a diferitelor proiecte și discuțiile cu oamenii (interviewări, grupuri focusate etc.).

În scopul îmbunătățirii capacității statelor membre ale Comunității Europene de eradicare a corupției, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a adoptat în anul 2000 Recomandările nr. R (2000) 10 privind codurile de conduită a funcționarilor publici⁴, care recomandă guvernelor statelor membre să promoveze adoptarea unor coduri naționale de conduită pentru funcționarii publici bazate pe codul model de conduită anexat la Recomandări. Codul-model de conduită pentru funcționarii publici specifică standarde de integritate și conduită ce trebuie respectate de către funcționarii publici și informează publicul despre conduita așteptată de la funcționarii publici.

³ Transparencia Mexicana. <http://www.transparencia.mexicana.org.mx/pactosdeintegridad>.

⁴ Recomandările nr. R (2000) ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei adresată statelor membre, privind codurile de conduită ale funcționarilor publici (adoptată la cea de-a 106-a sesiune a Comitetului de Miniștri la 11 mai 2000).

2. Politicile și procedurile de achiziții publice

Începînd cu anii 2000-2002, în domeniul achizițiilor publice, Republica Moldova a făcut progrese în implementarea legislației referitoare la achizițiile publice. Cadrul legal ce reglementează sistemul de achiziții publice include: Legea achiziției de mărfuri, lucrări și servicii pentru necesitățile statului nr. 1166-XIII din 30.04.1997 cu modificările ulterioare, inclusiv în Legea nr. 283-XV din 22.07.2004; Hotărîrea Guvernului nr.44 din 13.01.2006 cu privire la aprobarea Regulamentului privind achizițiile de servicii pentru executarea lucrărilor de proiectare a investițiilor publice; Hotărîrea Guvernului nr. 1123 din 15.09.2003 despre aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de lucrări și alte acte normative; Hotărîrea Guvernului nr. 951 din 04.08.2003 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice dintr-o singură sursă.

În anii 2003-2007 au fost efectuate unele îmbunătățiri în legislație. Recent, în anul 2007, noua Lege privind achizițiile publice nr. 96 din 13 aprilie 2007 a fost promulgată de către Președintele Republicii Moldova și publicată în Monitorul Oficial nr. 107-111 (2094-2098) din 27 iulie 2007 și intră în vigoare după 3 luni de la data publicării.

Potrivit legislației în vigoare⁵, în prezent, în sistemul de achiziții publice al Republicii Moldova obiecte ale achizițiilor sunt considerate mărfurile și serviciile a căror valoare depășește 10 000 lei și lucrările în valoare de peste 20 000 lei. Contractele se încheie respectîndu-se următoarele proceduri de achiziție publică:

- licitația - *licitația publică, licitația în două etape, licitația cu participare limitată, licitația specială cu participare limitată*;
- cererea ofertelor de prețuri;
- achiziția dintr-o singură sursă;
- achiziția prin Bursa Universală de Mărfuri.

⁵ Legea achiziției de mărfuri, lucrări și servicii pentru necesitățile statului nr.1166-XIII din 30.04.1997 cu modificările ulterioare.

Metoda preferabilă este cea a licitației publice. Procedura licitației publice în vederea adjudecării contractului de achiziții publice pentru lucrările cu caracter investițional cu valoarea mai mare de 100 000 lei, a căror finanțare se efectuează de la bugetul public național, se organizează și se desfășoară numai având documentația de proiect însoțită de calculele de deviz, aprobate și expertizate în modul stabilit. Cererea ofertelor de prețuri este o procedură de achiziție, pusă la dispoziția investitorului în cazul în care valoarea estimată a contractului de achiziție publică a mărfurilor și serviciilor nu depășește 100 000 lei, iar a lucrărilor – 1 milion de lei.

Contractele de achiziții pot fi alocate dintr-o singură sursă în cazul în care:

- a) există o cerere urgentă de achiziție de lucrări în situații excepționale;
- b) lucrările pot fi executate de către un singur ofertant sau antreprenorul (furnizorul) este stabilit prin lege;
- c) investitorul își propune să achiziționeze în mod adițional produse destinate înlocuirii parțiale, suplimentării sau extinderii echipamentelor și instalațiilor achiziționate anterior de la un anumit furnizor și în cazul când se constată că aceste produse nu pot fi achiziționate decât de la același furnizor (într-un interval de cel mult 3 ani de la atribuirea contractului inițial de achiziție publică);
- d) investitorul își propune să achiziționeze lucrări suplimentare, care, deși nu au fost incluse în contractul de lucrări atribuite anterior unui ofertant, ca urmare a unor situații imprevizibile au devenit necesare pentru finalizarea contractului în cauză, cu respectarea condiției că valoarea estimată a noului contract nu trebuie să depășească 30% din valoarea actualizată a contractului de lucrări atribuit inițial;
- e) au avut loc două proceduri de achiziție consecutive, la care nu s-a prezentat decât un singur ofertant cu oferta corespunzătoare; astfel, nu există o alternativă privind achiziția în cauză.

Autoritățile contractante sunt obligate să publice o notificare a intenției de a face achiziții în Buletinul Achizițiilor Publice pentru contractele ce depășesc 100 000 lei. Alocarea prin licitație a contractelor presupune ca invitațiile de participare la licitație să fie publicate în mod similar. Trebuie pregătită documentația de licitație care să conțină informații standard de licitație, să includă condițiile generale și speciale ale contractului. Criteriul

principal folosit pentru evaluarea ofertelor este nivelul prețului propus de ofertanți. În particular, în cazul investițiilor criteriul de evaluare este stabilit de „Regulamentul privind achizițiile de servicii pentru executarea lucrărilor de proiectare a investițiilor publice”, conform căruia 80-90 de puncte se acordă prețului ofertei, iar capacitatea ofertantului se evaluează cu 10-15 puncte din totalul de 100 de puncte. Rezultatul procedurilor de licitație urmează să fie publicat în Buletinul Achizițiilor Publice în termen de 30 de zile de la adjudecarea contractului. Nu există nici un cod etic sau ghid de comportament pentru oficialii din achizițiile publice sau dispoziții care să monitorizeze bunurile membrilor comisiilor de evaluare a licitațiilor.

Legislația în vigoare stabilește două tipuri de garanții în domeniul achizițiilor publice – garanția pentru ofertă și garanția pentru executarea contractului. În cazul achiziției de lucrări Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare cere antreprenorilor concomitent cu oferta să depună și garanția pentru ofertă. Garanția pentru ofertă este constituită de către ofertant în scopul de a proteja investitorul contra riscului unui eventual comportament neadecvat al acestuia pe întreaga perioadă derulată până la încheierea contractului de achiziție publică de lucrări.

În documentele de licitație, investitorul este obligat să precizeze:

- a) cerințele față de emitent, forma și alte condiții de bază ale garanției pentru ofertă;
- b) cuantumul garanției pentru ofertă în sumă fixă, sumă care se va încadra, de regulă, între 1 și 3 la sută din valoarea estimată a contractului de achiziție publică de lucrări.

Garanția pentru executarea contractului este stabilită de către beneficiarul contractului în limitele 5% - 15% din valoarea (suma) contractului cu scopul de a asigura calitatea cerută a mărfurilor și serviciilor sau a lucrărilor, care urmează să fie furnizate sau executate de către câștigătorul contractului de achiziții publice. În cazul în care contractantul furnizează mărfurile și serviciile sau execută lucrările în termenii stabiliți și la calitatea stabilită de contract, garanția preconizată este plătită contractantului.

Legislația în vigoare definește următoarele două tipuri de acte de corupție, care condiționează respingerea ofertelor:

- a) *practica coruptă* – oferirea, acordarea, primirea sau solicitarea oricărui lucru de valoare sau a oricărei sume de bani, în scopul influențării acțiunilor oricărei persoane implicate în aplicarea procedurii de atribuire a contractului de achiziție publică pentru lucrări sau la îndeplinirea contractului respectiv;
- b) *practica frauduloasă* – prezentarea eronată a faptelor, în scopul influențării aplicării procedurii în vederea atribuirii contractului de achiziție publică pentru lucrări sau îndeplinirii contractului respectiv în detrimentul investitorului; include și practica ilicită între ofertanți (înainte sau după depunerea ofertelor) prin care aceștia stabilesc prețuri artificiale ce nu corespund cheltuielilor reale.

Legea privind achizițiile publice nr. 96 din 13 aprilie 2007⁶, care va intra în vigoare la 27 octombrie 2007, va introduce o serie de modificări în sistemul de achiziții publice al Republicii Moldova, cele mai importante fiind:

- majorarea pragurilor valorii estimative a contractelor de achiziții publice (*legea se aplică:*
 - (1) *contractelor de achiziție publică a căror valoare estimativă, fără taxa pe valoare adăugată, este mai mare sau egală cu 20 000 lei pentru bunuri, 25 000 lei – pentru servicii; contractele de achiziții publice care nu ating aceste valori (de valoare mică), se efectuează conform regulamentului stabilit de Guvern, care urmează să fie elaborat;*
 - (2) *contractelor subvenționate direct cu peste 50%;*
 - (3) *contractelor mari cu valoarea estimativă de cel puțin 2 500 000 lei – pentru bunuri și servicii și 99 000 000 lei – pentru lucrări sunt preconizate anumite particularități);*
- lărgirea spectrului de atribuții ale ARMAPAU care va efectua supravegherea, controlul și coordonarea interramurală în domeniul achizițiilor publice, inclusiv prin intermediul subdiviziunilor sale teritoriale;
- lărgirea tipurilor de proceduri de achiziții publice (*contractul de achiziții publice va putea fi atribuit prin 11 tipuri de proceduri de achiziție publică; adițional au fost incluse procedurile: acord-cadru, dialog competitiv, proceduri negociate, sisteme dinamice de achiziții,*

⁶ Legea privind achizițiile publice nr.96-XVI din 13 aprilie 2007, Monitorul Oficial nr.107-111 (2094-2098) din 27 iulie 2007.

- licitație electronică, achiziții în cazul planurilor de construcție a locuințelor sociale*); totodată, licitația deschisă rămîne procedura de bază de atribuire a contractului de achiziții publice;
- introducerea mecanismului de negociere a contractelor de achiziții publice;
 - introducerea unor măsuri adiționale de asigurare a transparenței, prevenire și combatere a corupției (*publicarea anunțului de intenție în „Official Journal of European Community” în cazul cînd valoarea estimativă a contractului este de cel puțin 200 000 lei pentru bunuri și servicii și cel puțin 1 000 000 lei pentru lucrări*);
 - stabilirea cerințelor față de contractele de achiziții publice și darea de seamă pentru fiecare procedură de achiziție publică;
 - stabilirea unor proceduri mai clare de depunere și examinare a contestațiilor, responsabilităților privind încălcarea legislației în domeniul achizițiilor publice.

Mai multe autorități ale administrației publice au atribuții în domeniul achizițiilor publice. Fiind autoritatea administrativă centrală specializată în domeniul achizițiilor publice, Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare este responsabilă de elaborarea și aplicarea legislației privind achizițiile publice, raportarea operațiilor sistemului de achiziții publice și publicarea Buletinului Achizițiilor Publice. Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției este responsabil de prevenirea și combaterea corupției, inclusiv în domeniul achizițiilor publice. Curtea de Conturi este responsabilă de auditul „post-hoc” al contractelor publice. Realizarea achizițiilor publice de mărfuri, lucrări și servicii pentru necesitățile autorităților administrației publice locale se efectuează în conformitate cu legislația în vigoare cu suportul Agenției Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare.

Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare este instituția împuternicită cu reglementarea de stat și coordonarea interrarmurală în domeniul achizițiilor realizate din contul mijloacelor bugetului public național, mijloacelor speciale ale instituțiilor publice, mijloacelor fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală, și împrumuturilor externe raportate la datoriile de stat directe sau garantate, asigurînd realizarea eficientă și transparentă a achizițiilor, impunînd condiția publicității, obiectivității și concurenței loiale.

Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare coordonează și înregistrează contractele care se alocă în cazul când valoarea mărfurilor și serviciilor și lucrărilor depășește 100 000 lei, indiferent de procedura de achiziție publică (licitația publică, concursul cererilor ofertelor de prețuri, achiziția dintr-o singură sursă). Autoritățile administrației publice locale coordonează și înregistrează contractele în cazul când valoarea mărfurilor și serviciilor depășește 10 000 lei și a lucrărilor publice care depășesc 20 000 lei (dar care nu depășesc 100 000 lei), folosind procedura concursului cererilor ofertelor de prețuri.

Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare organizează licitații la solicitarea beneficiarilor de stat și acordarea contractelor dintr-o singură sursă, iar concursurile prin cererile ofertelor de prețuri, în funcție de mărimea volumului de mărfuri și lucrări, se reglementează de către Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare, precum și de Consiliile raionale (inclusiv de Consiliul Municipal Chișinău) și UTA Gagauzia.

La nivel local, în cadrul Consiliilor raionale, a fost instituită funcția „specialist în achiziții publice”, iar în cadrul Consiliului Municipal Chișinău, în componența Direcției generale economie, reformă și relații patrimoniale, a fost instituită Secția achiziții publice, cu atribuții de coordonare a contractelor de achiziții publice în valoare anuală totală de până la 100 000 lei.

Publicitatea concursurilor de achiziție este asigurată prin Buletinul Achizițiilor Publice. Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare publică pe pagina web⁷ informația referitoare la achizițiile publice, care oferă un spectru mult mai larg de informații și opțiuni, respectiv pune la dispoziția utilizatorilor o informație amplă și completă în domeniul achizițiilor publice. Aspectul Buletinului Achizițiilor Publice a fost perfecționat, frecvența acestuia fiind de două ori pe săptămână, în anul 2007. În cadrul Consiliului Municipal Chișinău și a Consiliilor raionale, procedurile de achiziții publice nu sunt transparente – pe pagina web a Primăriei municipiului Chișinău⁸ lipsește informația referitor la procedurile, licitațiile, tenderele și contractele de achiziții publice.

⁷ www.tender.md

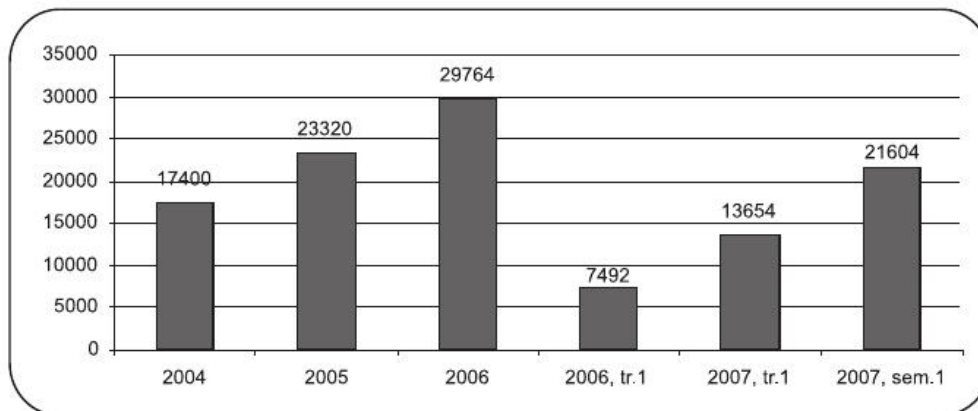
⁸ www.chisinau.md

3. Statistica în achizițiile publice

3.1. Evoluția datelor privind achizițiile publice

Agencia Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare organizează desfășurarea procedurilor de achiziții publice și licitațiile publice pentru necesitățile statului. În perioada anilor 2004-2006 și trimestrul 1 al anului 2007 numărul contractelor de achiziții publice a crescut substanțial, de la 17,4 mii în anul 2004 la 29,8 mii contracte în anul 2006 sau cu 71%. Numărul de contracte continuă să crească cu ritmuri înalte, în trimestrul 1 al anului 2007 înregistrând 13,6 mii contracte sau cu 82% mai mult decât în perioada respectivă a anului 2006. Evoluția numărului de contracte de achiziții publice în perioada analizată este prezentată în figura 3.1.

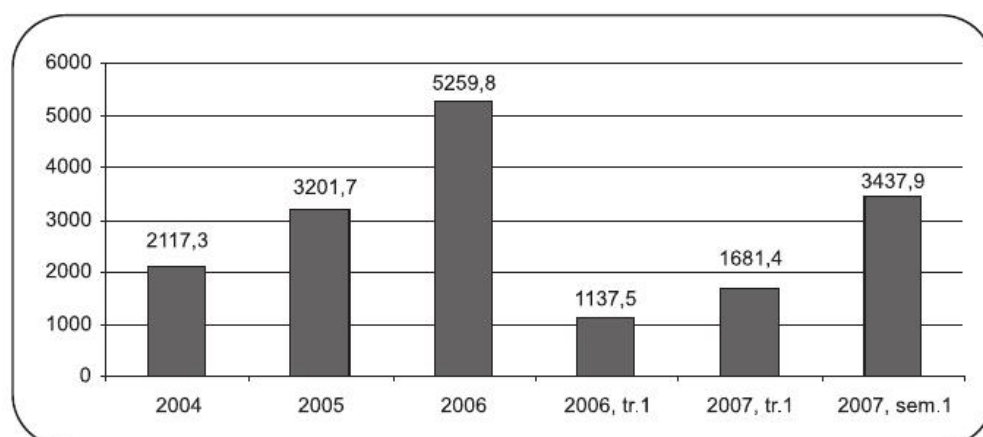
Figura 3.1. **Evoluția numărului de contracte de achiziții publice**

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Valoarea contractelor de achiziții publice a crescut de la 2117 mil. lei în anul 2004 la 5260 mil. în anul 2006 sau de circa 2,5 ori. În trimestrul 1 al anului 2007, valoarea contractelor de achiziții publice a însumat 1681 mil. lei sau de 1,5 ori mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent.

Evoluția sumelor contractelor de achiziții publice în perioada analizată este prezentată în figura 3.2.

Figura 3.2. **Evoluția valorii contractelor de achiziții publice, mil. lei**

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Datele referitoare la valoarea medie a contractului de achiziții publice în comparație cu valoarea minimă a contractului de achiziție stabilită de legislație în vederea aplicării metodei de achiziții publice, denotă gradul de complexitate a procesului de achiziții publice. În tabelul 3 sunt prezentate valorile medii ale unui contract de achiziții publice pe tipuri de proceduri de achiziții în perioada anilor 2005-2007.

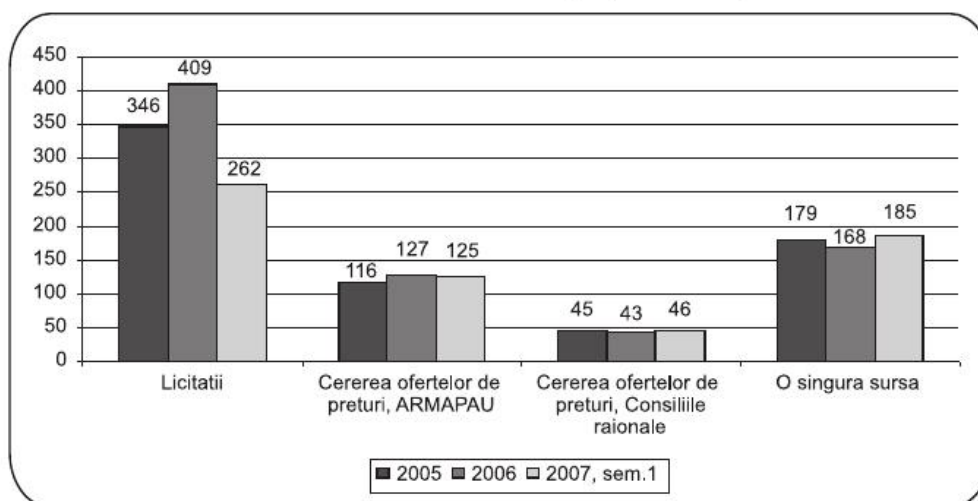
Tabelul 3. **Evoluția valorii medii a unui contract de achiziții publice, mii lei**

N/o	Procedurile de achiziție	2005	2006	2007, tr. 1	2007, sem. 1
1	Licitații	346,4	408,8	183,2	262,2
2	Cererea ofertelor de preturi	64,8	65,1	52,6	65,4
3	ARMAPAU	11,2	126,6	77,2	125,2
4	Consiliile raionale	44,9	43,2	45,1	45,9
5	O singură sursă	179,0	167,5	193,7	185,2
6	TOTAL	137,3	176,7	123,1	159,1

Sursa: Calculat pe baza datelor ARMAPAU

Datele din tabelul 3 relevă că valoarea medie a unui contract de achiziții publice, în funcție de metodele de achiziții publice aplicate, înregistrează o variație anuală nesemnificativă, cu excepția licitațiilor publice, valoarea cărora înregistrează o tendință de reducere. Evoluția în dinamică a valorii medii a unui contract de achiziții este prezentată în figura 3.3.

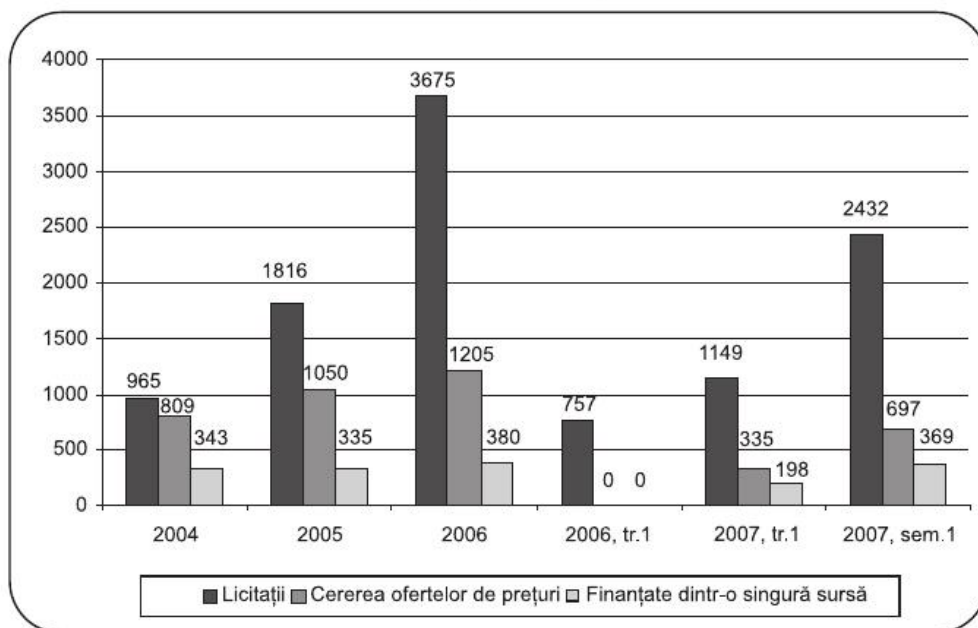
Figura 3.3. Evoluția valorii medii a unui contract de achiziții publice, mii lei

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Analiza în dinamică a valorii contractelor de achiziții publice clasificate în funcție de metodele de achiziții aplicate, inclusiv contractele semnate în urma aplicării licitațiilor publice, a cererii ofertelor de prețuri și achizițiilor dintr-o singură sursă, este prezentată în figura 3.4.

Figura 3.4. Evoluția valorii contractelor de achiziții publice, mil. lei

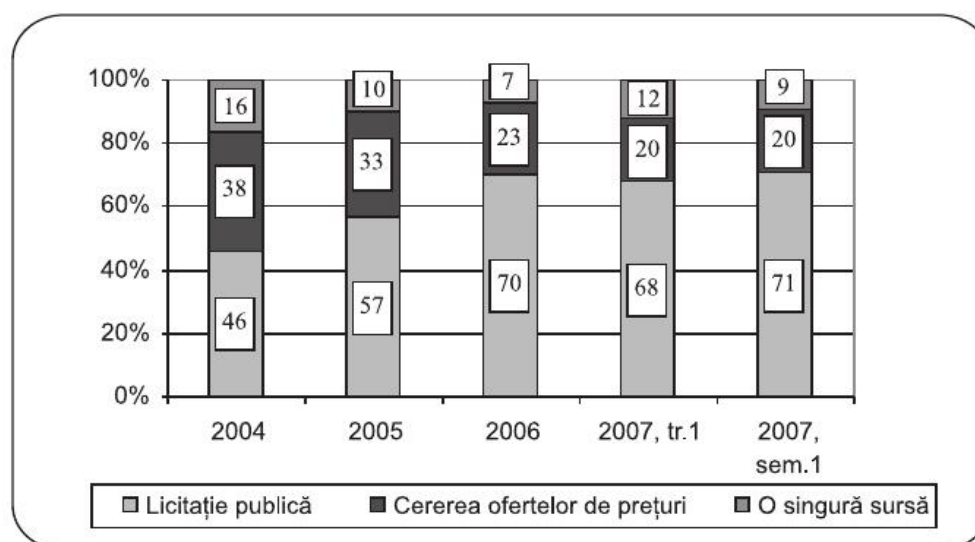

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Evoluția datelor din figura 3.4 relevă o schimbare esențială în aplicarea metodelor de achiziții publice în perioada analizată. Valoarea contractelor de achiziții publice prin metoda licitațiilor publice a crescut în perioada anilor 2004-2007 de circa 4 ori. Deci, ponderea majoră (70%) a achizițiilor publice pentru necesitățile statului se efectuează prin licitații publice, cu toate că valoarea medie a unui contract de achiziții publice nu este semnificativ de mare comparativ cu valoarea minimală a contractului stabilită de legislația în vigoare în vederea aplicării procedurii „licitație publică”. Concomitent, s-a redus valoarea totală a contractelor de achiziții publice încheiate aplicând metoda cererilor de prețuri, ponderea acestora în valoarea totală a contractelor de achiziții publice s-a micșorat de la 38% în anul 2004 la 23% în anul 2006 și, respectiv, la 20% în 2007.

Evoluția ponderii valorii contractelor de achiziții publice prin metoda licitației publice, a cererilor, ofertelor de prețuri și achiziției printr-o singură sursă în anii 2004-2006 și trimestrul 1 al anului 2007 este prezentată în figura 3.5.

Figura 3.5. **Structura valorii contractelor pe proceduri de achiziții publice**

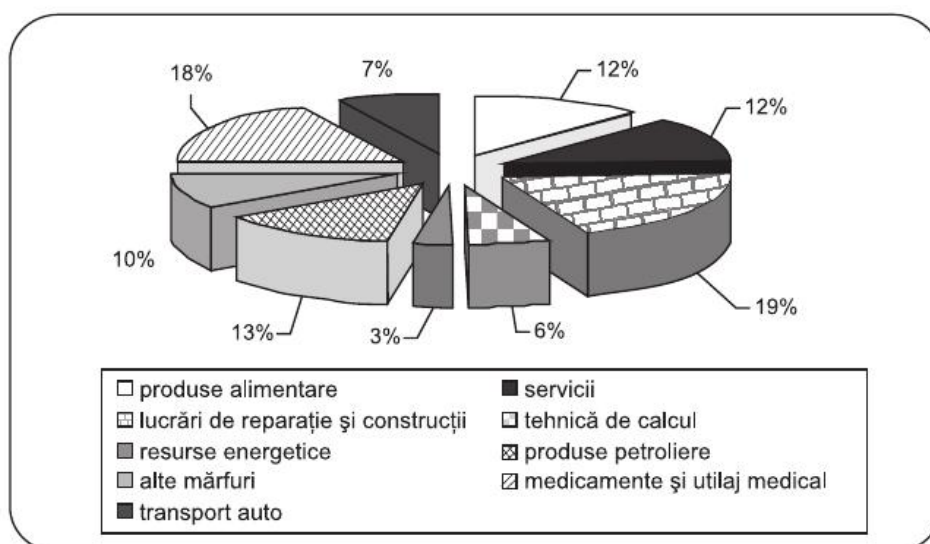

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Analiza licitațiilor publice anunțate și desfășurate în funcție de obiectul achiziției publice relevă majorarea volumului de achiziții de lucrări de reparații și construcție în contul construcției gazoductelor (aproape un sfert), de medicamente și utilaj medical și de produse petroliere.

Structura numărului de licitații de achiziții publice conform obiectului achizițiilor desfășurate în anul 2005 este prezentată în figura 3.6.

Figura 3.6. **Structura licitațiilor publice pe obiecte de achiziții, anul 2005**

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

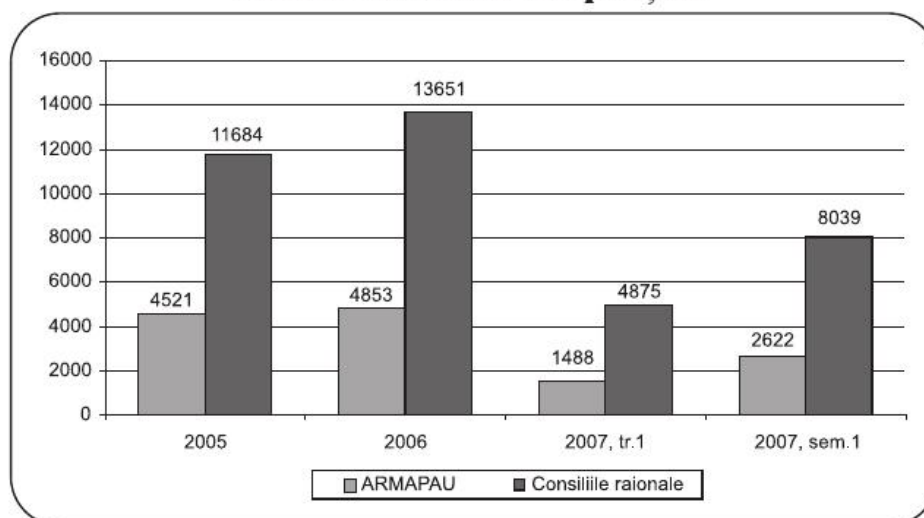
Datele din figura 3.6 denotă că licitațiile în domeniul lucrărilor de reparație și construcție, procurarea medicamentelor și utilajului medical constituie aproximativ o cincime din numărul total de licitații (1691 în anul 2005). O pondere importantă, peste 10%, înregistrează licitațiile pentru procurarea produselor petroliere, produselor alimentare și serviciilor.

3.2. Structura achizițiilor publice pe categorii de autorități

Numărul și valoarea contractelor de achiziții publice care au fost semnate ca urmare a organizării cererii ofertelor de prețuri pe categorii de autorități sunt prezentate în figurile 3.7 și, respectiv, 3.8.

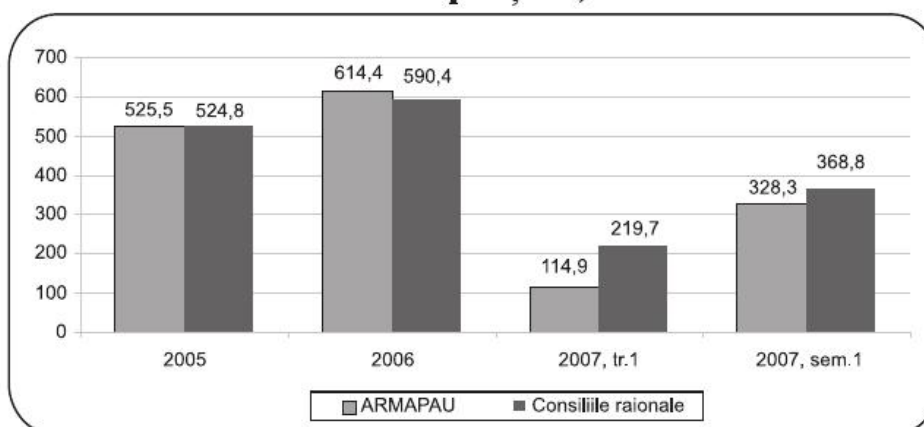
Datele din figura 3.7 relevă că ARMAPAU organizează desfășurarea a peste un sfert din numărul total de contracte alocate prin procedura cererii ofertelor de prețuri, ce constituie circa jumătate din valoarea totală a acestor contracte, iar Consiliile raionale organizează desfășurarea a aproape trei sferturi din numărul de contracte, ceea ce constituie cealaltă jumătate din valoarea totală a acestor contracte.

Figura 3.7. Numărul contractelor alocate prin metoda cererii ofertelor de prețuri

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Figura 3.8. Contractele alocate prin metoda cererii ofertelor de prețuri, mil. lei

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Analiza în dinamică a datelor prezentate anterior denotă că numărul de contracte de achiziții publice prin cererea ofertelor de prețuri cu asistența Consiliilor raionale a înregistrat în anul 2006 o creștere anuală de circa 17% comparativ cu creșterea de 75% înregistrată de ARMAPAU, ceea ce denotă continuarea procesului de decentralizare a procedurilor de achiziții publice.

În figurile 3.9, 3.10 și 3.11 este prezentată structura numărului total de contracte de achiziții publice în anii 2007 semestrul I, 2006 și 2005 în funcție de metodele de achiziții și categoriile de autorități publice.

Figura 3.9. **Structura numărului de contracte de achiziții publice în anul 2007, sem. I**

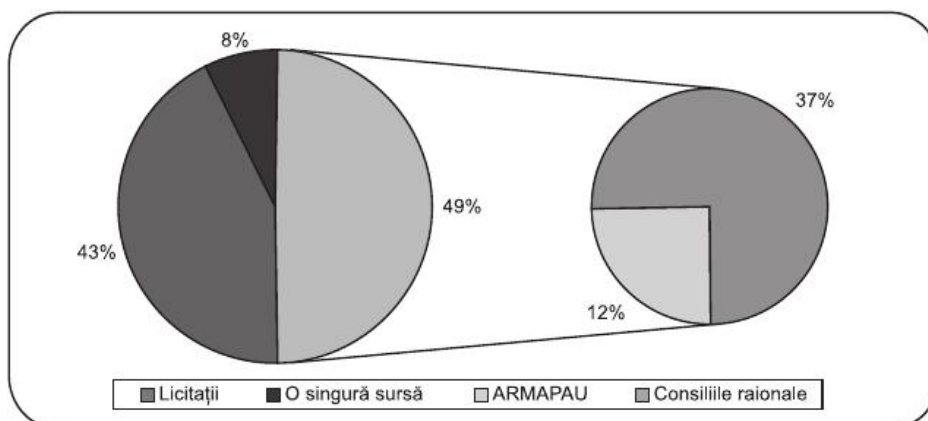

Figura 3.10. **Structura numărului de contracte de achiziții publice în anul 2006**

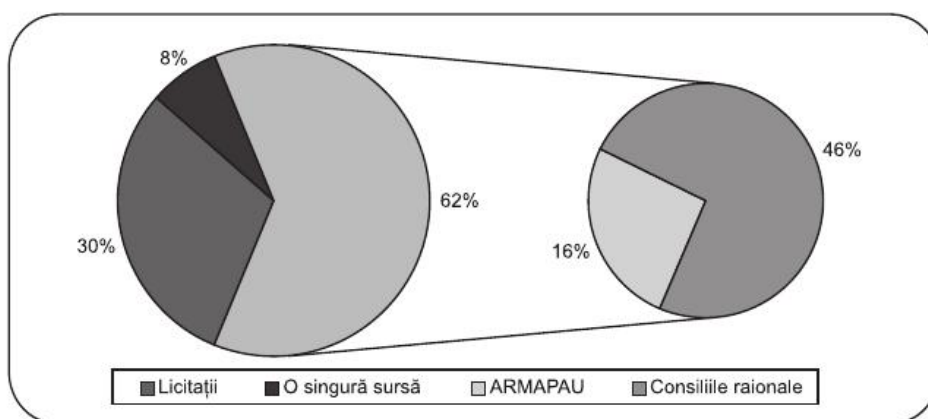
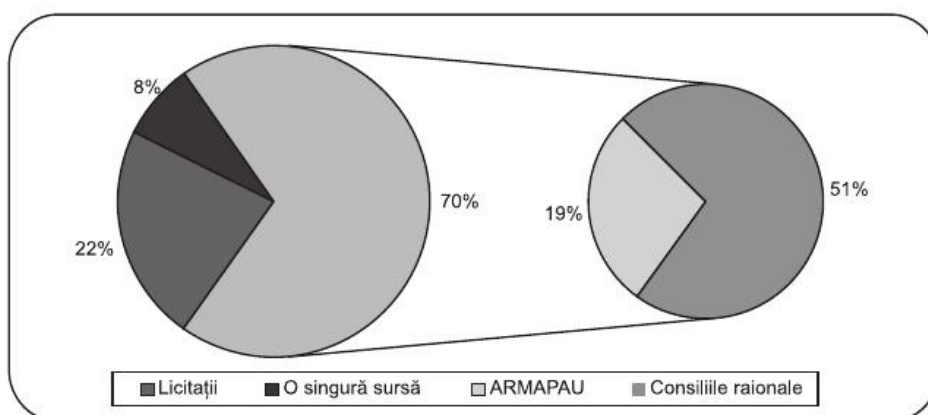

Figura 3.11. **Structura numărului de contracte de achiziții publice în anul 2005**

Sursa: Figurile 3.9, 3.10 și 3.11 sunt elaborate pe baza datelor ARMAPAU

Analiza datelor prezentate în figurile 3.9 3.10 și 3.11 relevă că ARMAPAU a organizat alocarea a 49% în anul 2005 (*din care pe tipuri de proceduri – 22% licitații, 8% o singură sursă și 19% cererea ofertelor de prețuri*), a 54% în anul 2006 (*respectiv – 22% licitații, 8% o singură sursă și 16% cererea ofertelor de prețuri*) și 63% în semestrul I al anului 2007 (*din care, pe tipuri de proceduri – 43% licitații, 8% o singură sursă și 12% cererea ofertelor de prețuri*) din numărul total de contracte de achiziții publice. Concomitent, Consiliile raionale au organizat alocarea a 51%, 46% și respectiv 37% din numărul total de contracte aplicând procedura cererilor ofertelor de prețuri. Deci, se înregistrează o reducere a numărului total de contracte gestionate de consiliile raionale în contul majorării ponderii contractelor alocate cu asistența ARMAPAU. Se poate concluziona că în total, în ce privește achizițiile publice n-a fost înregistrată o descentralizare accentuată; din contra, s-a majorat substanțial numărul și valoarea contractelor alocate în urma licitațiilor publice organizate cu asistența ARMAPAU.

În figurile 3.12 și 3.13, de mai jos, sunt prezentate datele cu privire la numărul și valoarea contractelor de achiziții publice de mărfuri și servicii semnate ca urmare a aplicării procedurii cererii ofertelor de prețuri și coordonate de către Consiliile raionale pe raioane în anul 2006 și semestrul I, 2007. În figurile 3.14 și 3.15 sunt prezentate datele referitor la numărul și valoarea contractelor de achiziții publice de lucrări semnate în rezultatul aplicării procedurii cererii ofertelor de prețuri și coordonate de către Consiliile raionale pe raioane în anul 2006 și semestrul I, 2007 (Sursa acestor date sunt rapoartele ARMAPAU).

Figurile 3.12-3.13 relevă că numărul de contracte de mărfuri și servicii încheiate este mai substanțial în municipiul Chișinău, raioanele Hîncești, Cahul, Criuleni și UTA Găgăuzia și, respectiv, este relativ mai mare valoarea contractelor de achiziții de mărfuri și servicii prin procedura cererii ofertelor de prețuri. Figurile 3.14-3.15 relevă că numărul și valoarea contractelor de achiziție a lucrărilor este mai mare în municipiul Chișinău și în raioanele Criuleni, Florești, Hîncești, Nisporeni și în UTA Găgăuzia, deci în raioanele unde se construiesc gazoducte. Conform acestor date, în perioada ianuarie-iunie 2007, în majoritatea autorităților publice locale, numărul și valoarea contractelor de achiziții publice s-a majorat substanțial comparativ cu anul precedent.

Figura 3.12. Numărul contractelor alocate prin cererea ofertelor de prețuri pe raioane

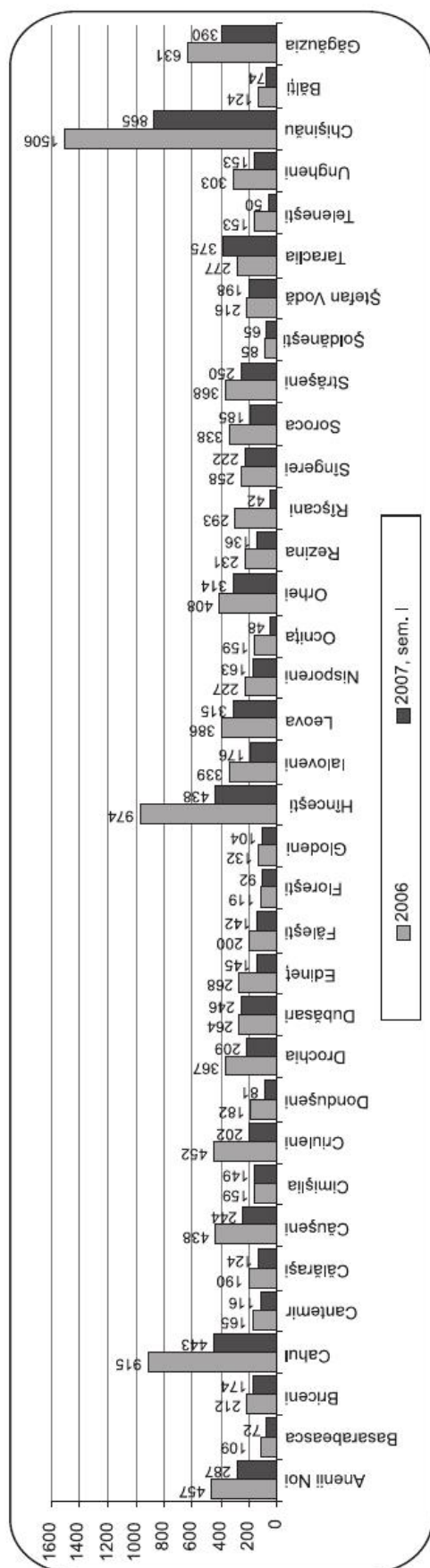

Figura 3.13. Contractele de achiziții de mărfuri alocate prin cererea ofertelor de prețuri pe raioane, mil. lei

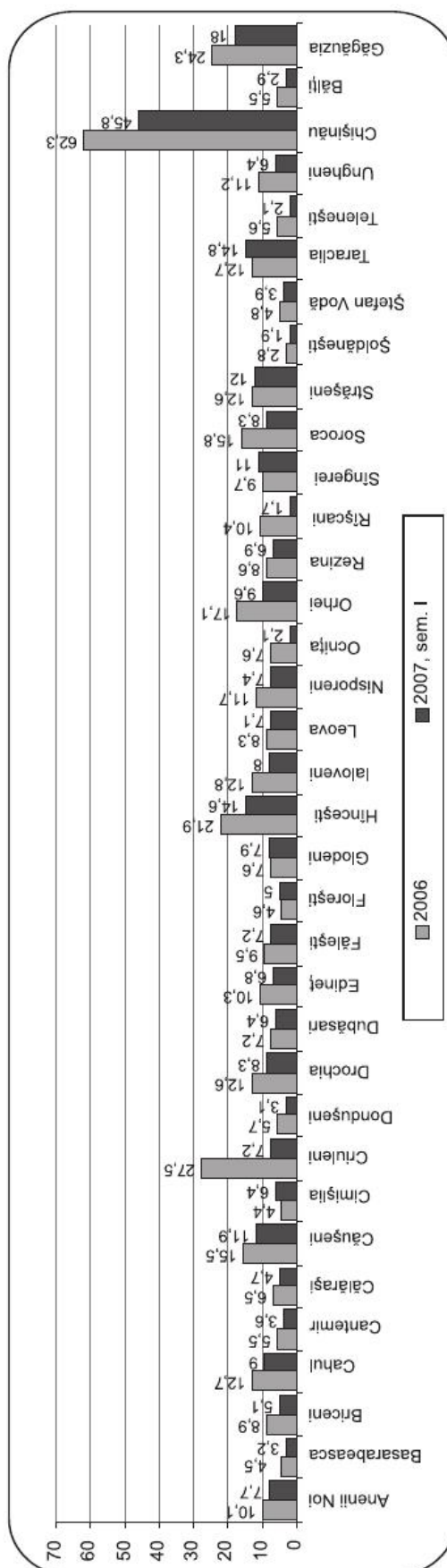

Figura 3.14. Numărul de contracte de achiziții de lucrări alocate prin cererea ofertelor de prețuri pe raioane

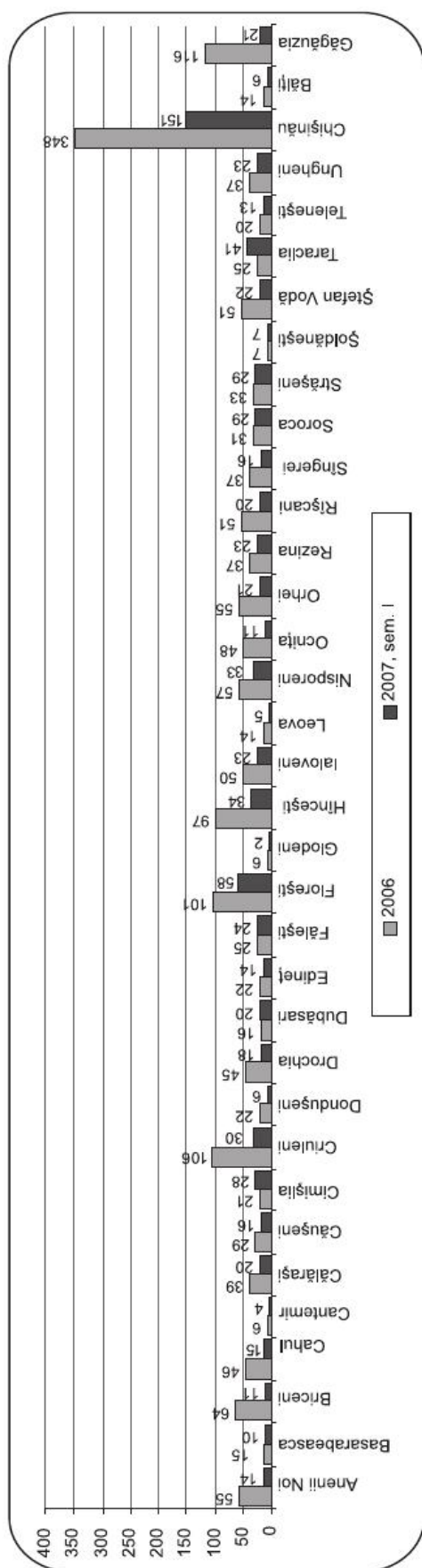
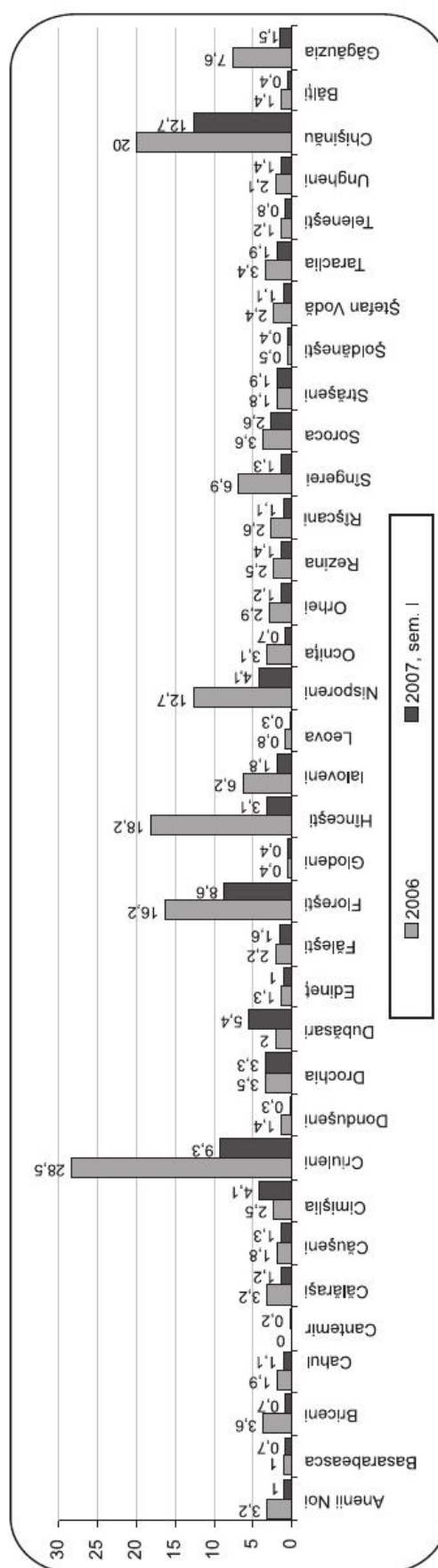

Figura 3.15. Contractele de achiziții de mărfuri alocate prin cererea ofertelor de prețuri pe raioane, mil. lei

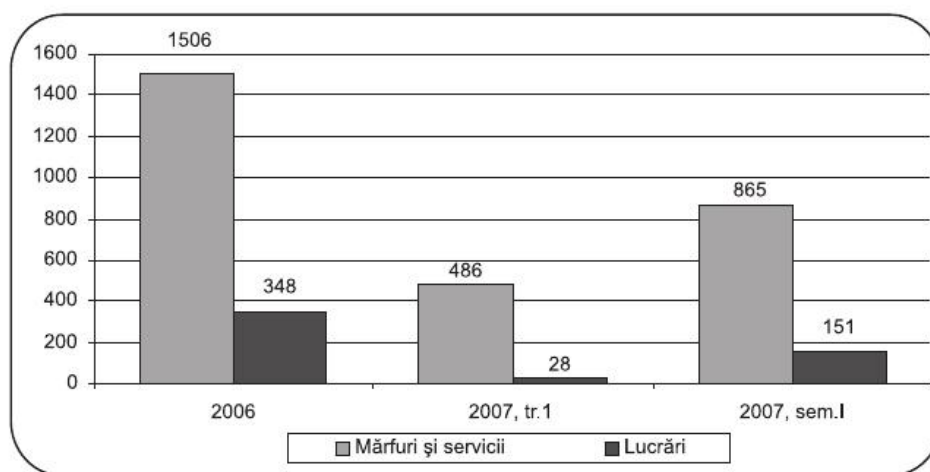

3.3. Achizițiile publice de mică valoare

Situația cu privire la numărul și valoarea contractelor de achiziții publice în municipiul Chișinău cu o valoare mai mică de 100 000 lei, semnate ca urmare a cererii ofertelor de prețuri și coordonate de Secția achiziții publice din cadrul Direcției generale, economie, reforme și relații patrimoniale din subordinea Consiliului Municipal Chișinău este prezentată în continuare.

Numărul de contracte de achiziții publice a mărfurilor și serviciilor, și lucrărilor coordonate de Secția achiziții publice este prezentat în figura 3.16.

Figura 3.16. **Numărul de contracte de achiziții publice de mică valoare**

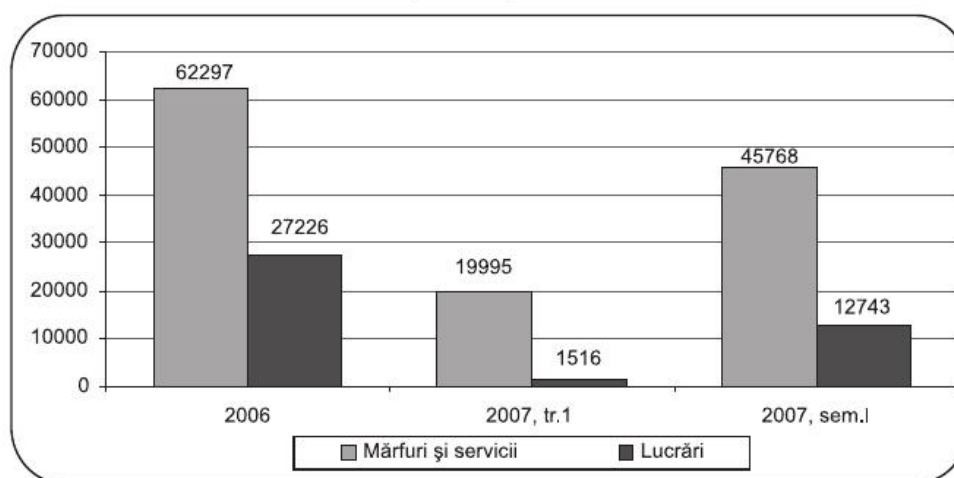
Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Conform figurii 3.16, numărul de contracte de mărfuri și servicii, și de lucrări coordonat de Secția achiziții publice este de circa 3 ori mai mic decât numărul de contracte de acest tip coordonat de ARMAPAU.

Valoarea contractelor de achiziții publice a mărfurilor și serviciilor, și lucrărilor, coordonate de Secția achiziții publice, este prezentată în figura 3.17.

Datele din figura 3.17 evidențiază că valoarea contractelor de achiziții de mărfuri și servicii, coordonate de Secția achiziții publice în municipiul Chișinău înregistrează o sumă relativ mică în comparație cu valoarea contractelor coordonate de ARMAPAU, grație faptului că valoarea unui contract nu depășește 100 000 lei, conform reglementărilor.

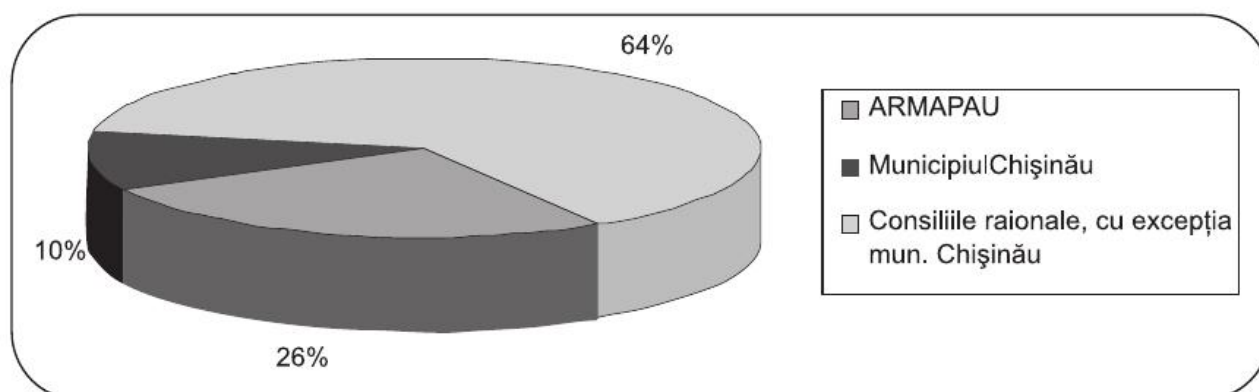
Figura 3.17. **Contractele de achiziții publice de mică valoare în mun. Chișinău, mii lei**

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Ponderea numărului și valorii contractelor încheiate prin procedura cererii ofertelor de prețuri pe categorii de autorități publice, în anul 2006, sunt prezentate în figurile 3.18-3.19.

Figura 3.18. **Structura contractelor încheiate prin cererea ofertelor de prețuri pe categorii de autorități, 2006**

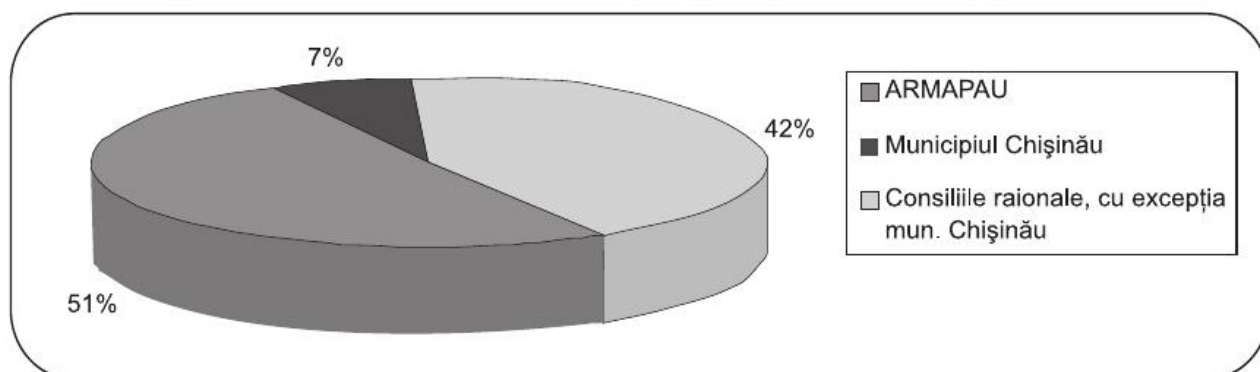

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Datele din figura 3.18 relevă că Secția achiziții publice în municipiul Chișinău coordonează circa 10% din numărul total de contracte încheiate prin cererea ofertelor de prețuri.

Datele din figura 3.19 relevă că Secția achiziții publice în municipiul Chișinău coordonează circa 7% din valoarea totală a contractelor încheiate prin cererea ofertelor de prețuri.

Figura 3.19. **Structura valorii contractelor încheiate prin cererea ofertelor de prețuri pe autorități, 2006**

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

3.4. Transparența datelor privind achizițiile publice

Transparența contractelor de achiziții publice care se alocă în urma publice se asigură prin publicarea informației în Buletinele Achizițiilor Publice, care se editează de două ori pe săptămână cu suportul ARMAPAU. Publicul nu are acces la buletine. În prezent, acestea pot fi consultate la ARMAPAU cu acceptul conducerii. În buletine și pe pagina web informația era publicată fragmentar, doar din anul 2007 se publică o informație mai amplă.

Informația referitoare la organizarea tenderelor în domeniul construcțiilor capitale în municipiul Chișinău, lista proiectanților și antreprenorilor care efectuează lucrări, precum și alte tipuri informație se publică pe pagina web a Întreprinderii Municipale „Direcția construcții capitale”.

Informația privind alocarea contractelor de achiziții publice de mică valoare prin procedura cererii ofertelor de prețuri, coordonate de Consiliile raionale și respectiv de Secția achiziții publice a Consiliului Municipal Chișinău este intransparentă, nu este plasată pe pagina web. În rarele cazuri când această informație se publică în presa municipală, ea este fragmentară.

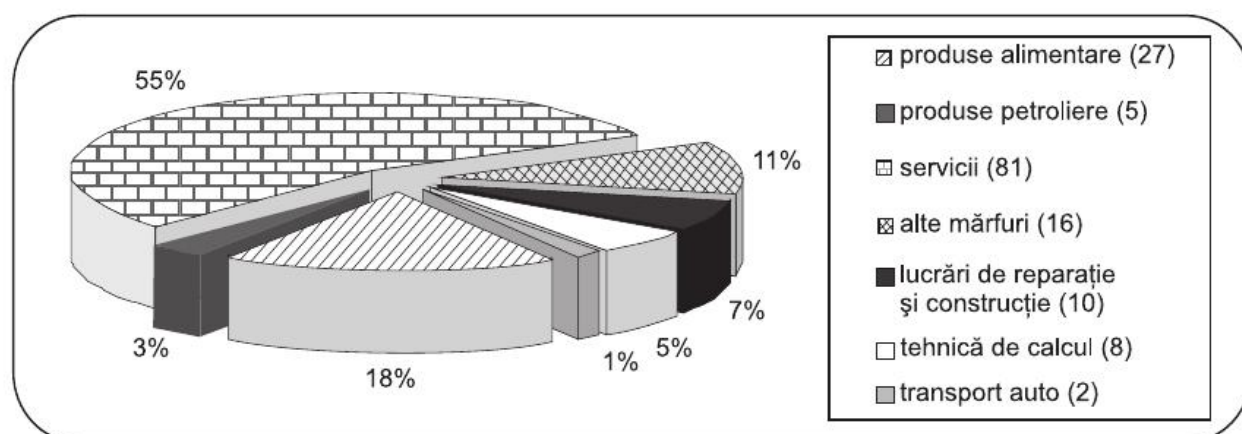
A fost efectuată o analiză a informației publicate în Buletinele Achizițiilor Publice referitor la licitațiile publice și contractele încheiate, despre beneficiarii și furnizorii de mărfuri, prestatorii de servicii și executorii de lucrări pentru executarea acestor contracte de achiziții publice pentru perioada

iunie 2005 – aprilie 2007. Analiza licitațiilor publice în municipiul Chișinău a fost efectuată în baza publicațiilor din Buletinul Achizițiilor Publice și informației de pe site-ul www.tender.md. Din numărul total al publicațiilor au fost selectate avizele publicitare la care instituția beneficiară era Primăria municipiului Chișinău, inclusiv direcțiile din subordine.

Analiza rezultatelor avizelor publicitare privind contractele încheiate în rezultatul desfășurării procedurii de achiziție dintr-o singură sursă în perioada iunie 2005 – aprilie 2007, înregistrate la Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare, relevă că *cea mai mare achiziție* efectuată de către Primăria municipiului Chișinău a fost *achiziționarea autobuzelor în valoare de 3 200 000 euro*, furnizorul fiind S.A. „Autoforța” din Republica Moldova și achiziționarea troleibuzelor în sumă de 2 254 000 euro, furnizorul fiind ЗАО «Литан» din Federația Rusă.

Structura licitațiilor anunțate și desfășurate în perioada iunie 2005 – aprilie 2007 în funcție de obiectul achiziției este prezentată în figura 3.20.

Figura. 3.20. Structura achizițiilor efectuate prin licitații publice în anul 2005 - I trim. 2007 de către Primăria mun. Chișinău (149 licitații)

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Datele din figura 3.20 relevă că numărul total al licitațiilor publice în municipiul Chișinău sunt structurate astfel: ponderea serviciilor este preponderentă, însumând cota de 55% din numărul total de licitații publice organizate de către Primăria municipiului Chișinău.

În rezultatul desfășurării procedurilor de achiziție pentru necesitățile statului, în perioada iunie 2005 – aprilie 2007 Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare a înregistrat 149 de contracte (din numărul de 152 contracte 3 au fost retrase) cu un volum de achiziții în sumă de 62,46 mil. lei, inclusiv 6 contracte în sumă de 1,70 mil. lei și 5,45 mil. euro – în anul 2005 și 125 de contracte în sumă de 42,29 mil. lei – în anul 2006, iar în trimestrul I al anului 2007 au fost înregistrate 18 contracte în sumă de 18,47 mil. lei, la care instituția beneficiară este Primăria municipiului Chișinău (vezi tabelul 14 din Anexă).

Instituțiile beneficiare și sumele contractelor ce au fost încheiate sunt reflectate în tabelul 4.

Tabelul 4. **Volumul de achiziții publice ale Primăriei municipiului Chișinău**
mil. lei

	Instituția beneficiară	Anul 2005	Anul 2006	I trimestru 2007
1	Direcția generală transport public și căi de comunicare	0,97	0,05	
2	Direcția generală educație, tineret și sport și direcțiile respective sectoriale		6,37	18,47
3	Primăria municipiului Chișinău	3,2 mil.euro 2,25 mil.euro	0,55	
4	Direcția construcții capitale	0,72	8,49	
5	Secția exploatare a spațiului locativ		0,13	
6	Direcția generală asistență socială		1,76	
7	Direcția municipală pentru protecția drepturilor omului		0,60	
8	Secția construcții gospodărie comunală și drumuri		0,72	
9	Direcția cultură		0,16	
10	Direcția generală locativ-comunală și amenajare		23,27	
11	Direcția funciară		0,09	
12	Direcția generală pentru statistică		0,02	
13	Direcția generală de arhitectură și urbanism		0,08	
	TOTAL	1,70 mil. lei și 5,45 mil.euro	42,29	18,47

Sursa: Selectat din Buletinele Achizițiilor Publice

Analiza rezultatelor licitațiilor publice pentru achiziționarea mărfurilor și serviciilor, în perioada iunie 2005 – aprilie 2007 relevă că din numărul total al licitațiilor publicate în Buletinul Achizițiilor Publice, și pe pagina web, o singură licitație a atras ofertă străină în anul 2005, aceasta fiind achiziționarea troleibuzelor în sumă de 2 254 000 euro, furnizorul fiind ЗАО «Литан», Federația Rusă.

Din numărul total al contractelor de achiziții publice încheiate, grupate în funcție de prestatorul serviciilor, în perioada analizată 14 furnizori au încheiat contracte mai mari de 1 mil. lei, din care 8 furnizori de servicii au încheiat contracte în sumă mai mare de 2 mil. lei, respectiv:

- Direcția educație, tineret și sport, Rîșcani – 3,03 mil. lei, furnizorul ÎSAP „Rîșcani SC”.
- Direcția educație, tineret și sport, Botanica – 3,0 mil. lei, furnizorul ÎSAP „Bucuria EI”.
- Direcția educație, tineret și sport, Buiucani – 2,33 mil. lei, furnizorul ÎSAP Cantina „Liceist”.
- Direcția educație, tineret și sport, Ciocana – 2,43 mil. lei, furnizorul ÎSAP Cantina „Adolescența”.
- Direcția construcții capitale – 3,23 mil. lei, furnizorul SA „Armet”, și 2,77 mil. lei, furnizorul IP „Acva proiect”.
- Direcția generală locativ-comunală și amenajare – 13,89 mil. lei, furnizorul ÎM Gestionare a Fondului Locativ și 9,0 mil. lei, furnizorul Asociația de gospodărire a spațiilor verzi.

Conform analizei efectuate, cea mai mare valoare a contractelor de achiziții publice încheiate îi revine Direcției generale locativ-comunale și amenajare în sumă de 13,89 mil. lei, prestatorii serviciilor de salubritate fiind întreprinderile mixte de gestionare a fondului locativ din diferite sectoare ale municipiului Chișinău.

Analiza contractelor de achiziții publice încheiate în funcție de instituția beneficiară relevă că Direcția construcții capitale a Primăriei municipiului Chișinău a beneficiat de 10,66 mil. lei în urma serviciilor și lucrărilor efectuate pe baza contractelor încheiate; Direcția generală locativ-comunală și

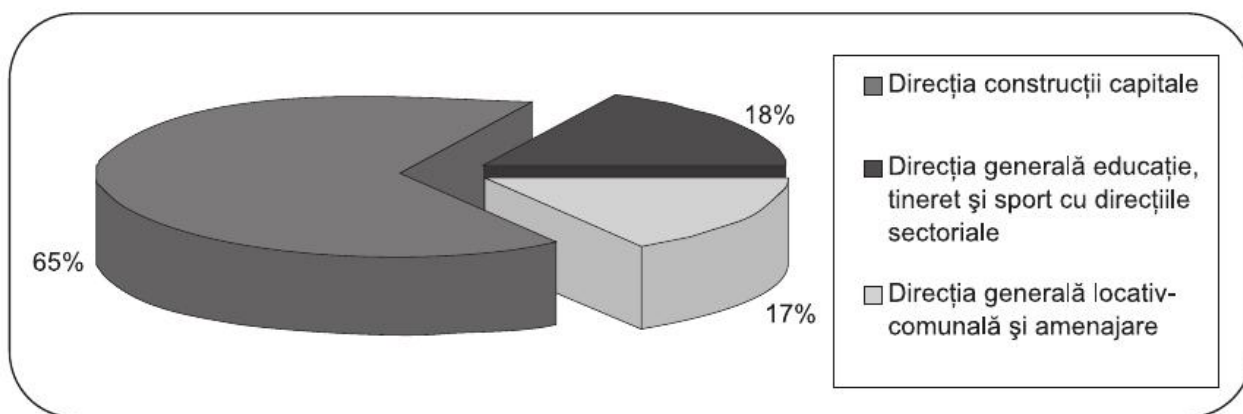
amenajare a efectuat lucrări în valoare de 23,27 mil. lei, iar Direcția educație, tineret și sport și direcțiile sectoriale corespunzătoare au beneficiat de servicii în sumă totală de 24,75 mil. lei.

Cel mai mare număr de contracte de achiziții publice a fost încheiat de Direcția construcții capitale cu Direcția de Verificare și Expertizare a Proiectelor în Construcții: 18 contracte în sumă de 0,42 mil. lei. Cea mai mare sumă a contractului încheiat a fost contractul cu S.A. „Armet” la obiectul achiziției de servicii de reconstrucție, în valoare de 3,23 mil. lei.

Direcția generală transport public și căi de comunicare a încheiat în anul 2005 un contract de achiziție publică cu S.A. „Edilitate”, în sumă de 0,97 mil. lei, referitor la reparația str. Ștefan cel Mare, comuna Trușeni.

Generalizarea rezultatelor obținute relevă că cele mai mari sume ale contractelor încheiate în perioada analizată revine unui număr de trei direcții din cadrul Primăriei municipiului Chișinău (vezi figura 3.21).

Fig. 3.21. Ponderea celor mai mari sume ale contractelor de achiziții publice în mun. Chișinău

Sursa: Elaborat pe baza datelor ARMAPAU

Datele din fig. 3.21 arată că cele mai mari sume ale contractelor de achiziții publice revin următorilor trei beneficiari: Direcției construcții capitale-28 contracte, în sumă de 92,2 mil. lei; Direcției generale educație, tineret și sport și direcțiilor respective sectoriale – 53 contracte, în sumă de 24,8 mil. lei și Direcției generale locativ-comunală și amenajare – 37 contracte, în sumă de 23,3 mil. lei.

4. Impactul corupției în achizițiile publice

Analiza transparenței achizițiilor publice în municipiul Chișinău a fost efectuată în cadrul unor obiective prioritare de investiții, pentru care se alocă o parte semnificativă din resursele financiare publice, în scopul determinării corectitudinii alocării și achitării contractelor de achiziții publice; relevării, dacă e cazul, a formelor de corupție care persistă în acest domeniu și informării societății civile despre aceste cazuri, precum și cu scopul elaborării unor propuneri de prevenire și combatere a corupției în achizițiile publice.

Dezvoltarea social-economică a municipiului Chișinău se efectuează în conformitate cu Programul anual de dezvoltare social-economică, aprobat de către Consiliul Municipal. Programul include obiectivele primordiale, costul planificat al obiectivelor, sursele de finanțare – acoperirea financiară de la Bugetul de stat și Bugetul municipal – alte informații utile.

A fost analizat Programul de dezvoltare social-economică a municipiului Chișinău pentru anul 2006 și anul 2007, și realizarea acestui program în anul 2006 în scopul relevării unor obiective mai importante, pentru care vor fi evaluate impactul și riscurile de corupție. Extrase din raportul privind realizarea lucrărilor în cadrul Programului social-economic de dezvoltare a municipiului Chișinău în anul 2006 și anul 2007 cu relevarea obiectelor de investiții mai importante sunt prezentate în tabelele 5 și 6.

Datele din tabelul 5 relevă că obiectivele primordiale ale Programului social-economic de dezvoltare a municipiului Chișinău pentru anul 2006 sunt proiectele de reconstrucție a unor străzi, construcția liniei de troleibuze, reconstruirea și redimensionarea Complexului Memorial „Gloria Militară” și Cimitirul civil „Eternitate”, proiectarea și reconstrucția Gării de Nord și altele. În total, costul lucrărilor a constituit 780,9 milioane lei. Costul planificat al lucrărilor în anul 2006 a însumat 366,5 milioane lei.

Datele relevă că *lucrările planificate nu au acoperire financiară integrală. În anul 2006, circa 36,6 milioane lei sau 10% din totalul lucrărilor planificate, nu au avut acoperire financiară.* Această practică de planificare se aplică anual în ultimii ani. Totodată, Primăria municipiului Chișinău anunță tendere de achiziții publice și începe lucrări fără acoperire financiară. În consecință, această practică are un impact negativ asupra executării lucrărilor și calității acestora, pe de o parte, precum și asupra situației economico-financiare a antreprenorilor care execută lucrările, aceștia nefiind plătiți pentru lucrările executate parțial sau integral, pe de altă parte. *La 01.01.2007, valoarea datoriei către antreprenori înregistra 68,3 milioane lei.*

Datele tabelului 6 relevă că costul obiectivelor planificate pentru anul 2007 depășește de circa 7 ori valoarea obiectivelor planificate și realizate pentru anul 2006, ceea ce denotă că majoritatea obiectivelor de investiții planificate nu au avut sursă de acoperire financiară.

Alte practici negative aplicate de Primăria municipiului Chișinău sunt: începerea lucrărilor fără organizarea tenderului licitației de achiziții publice, fără selectarea câștigătorului, precum și fără existența unui proiect de investiții verificat de specialiștii acreditați.

Datele din tabelele 5 și 6 relevă că majoritatea obiectelor de investiții țin de infrastructura municipiului sau au orientare socială. *Nici unul din obiectivele de investiții planificate pentru anii 2006 și 2007 nu contribuie direct la creșterea economică și formarea produsului intern brut al municipiului Chișinău.*

Pentru realizarea Programului de dezvoltare social-economică al municipiului Chișinău se procură mărfuri și servicii, se efectuează lucrări de construcții din banii publici prin intermediul achizițiilor publice. Procedurile transparente în achizițiile publice reprezintă un instrument al bunei guvernări care asigură credibilitatea din partea societății. În caz contrar, corupția în achizițiile publice duce la majorarea sărăciei și inegalității prin canalizarea fondurilor publice de la nevoile sociale către unele grupuri sociale corupte și bogate, prin defavorizarea companiilor și cetățenilor care nu doresc sau nu pot să acorde mită și plăți neoficiale.

Nivelul de transparență și impactul corupției în achizițiile publice în municipiul Chișinău asupra businessului, cetățenilor și societății civile au fost evaluate pentru două obiective de investiții:

- Restaurarea și Redimensionarea Complexului „Gloria Militară” și a Cimitirului civil „Eternitate” din perimetrul străzilor P. Halippa, A. Mateevici, V. Alecsandri.
- Procurarea autobuzelor pentru transportul urban în municipiul Chișinău.

Primul obiectiv de investiții, unul din cele mai importante în achizițiile publice din municipiul Chișinău, realizat în anul 2006, a generat un șir de opinii în mass-media din Moldova (vezi compartimentul 6). Pentru acest obiectiv de investiții, efectuat din banii publici, în conformitate cu experiența internațională, a fost evaluat impactul economic și financiar al corupției pe etapele ciclului de achiziții publice:

- încălcările procedurilor de achiziții publice,
- abaterile de la clauzele contractului;
- devierile și pierderile financiare suportate de beneficiari și executorii de lucrări;
- încălcările prevederilor legislației în vigoare.

Impactul menționat e prezentat în tabelul 7.

Al doilea obiectiv de investiții se referă la achiziționarea de către Primăria municipiului Chișinău a unui lot de 20 autobuze „Man” în urma unei licitații organizate în decembrie 2005. Această achiziție publică s-a soldat, de asemenea, cu dezbateri în mass-media, unele opinii fiind prezentate în compartimentul 6. Analiza indicatorilor tehnico-economici ai unui autobuz „Man” în comparație cu alte autobuze este prezentată în tabelul 8.

Tabelul 5. Realizarea lucrărilor în cadrul Programului social-economic de dezvoltare al municipiului Chișinău în anul 2006 (obiective primordiale)

La data de 01.01.2007 (mil. lei)

Nr.	Denumirea lucrărilor	Costul lucrărilor	Planificat în 2006	Acoperirea financiară Bugetul de Stat/Bugetul Local	Lucrări îndeplinite la 01.01.2007	Lucrări achitate la 01.01.2007	Datoria către antreprenori	Gradul de execuție al lucrărilor
1	Reconstrucția Catedralei Mitropolitane „Nașterea Domnului”	5,5	3,4	3,4 / 0	4,0 / 0	3,4 / 0	0,5 / 0 1,7 din 2005	Finalizat
2	Transformarea maternității din Sectorul Ciocana în azil pentru bătrâni și copiii străzii	55,0	0,8	0,8 / 0	1,7 / 0	0,8 / 0	0,9 / 0	Stopat din lipsa de resurse
3	Reconstrucția și redimensionarea Complexului Memorial „Gloria Militară”, Cimitirului civil „Eternitate”	46,3	34,8	26,9 / 7,9	38,4 / 7,9	26,9 / 7,9	11,5 / 0 Achitarea după evaluare	Finalizat
4	Proiectarea și construcția Gării de Nord	117,0	0,3	0,3 / 0	1,3 / 0	0,3 / 0	1,0	
5	Construcția liniei de troleibuz cu reconstrucția drumului spre Universitatea Agrară din Moldova	74,0	6,6 / 37,4	6,6 / 37,4	6,6 / 47,9 Adaos 5,7 în 2005	6,6 / 37,4	4,8	Măsurile contra alunerilor de teren nu se efectuează din lipsă de bani

Nr.	Denumirea lucrărilor	Costul lucrărilor	Planificat în 2006	Acoperirea financiară Bugetul de Stat/Bugetul Local	Lucrări îndeplinite la 01.01.2007	Lucrări achitate la 01.01.2007	Datoria către antreprenori	Gradul de execuție al lucrărilor
6	Reconstrucția și redimensionarea str. Pan Halippa (tronson str. Vasile Alexandri – str. Alexei Mateevici)	55,0	52,5 / 7,4	52,5 / 7,4	67,7 / 7,4	52,5 / 7,4	15,2 / 0	Finalizat
7	Repararea capitală cu redimensionarea str. Ismail (tronson A. Bernandazzi – 31 August 1989)	15,0	15,0	0	3,0	0	3,0	Finalizat
8	Lucrări de amenajare și reparație a str. Independenței	10,5	0 / 6,8	0 / 6,8	0 / 6,8	0 / 6,8	0 / 6,8	Finalizat
9	Reconstrucția a 4 havuzuri din centrul municipiului Chișinău (Grădina Publică Ștefan cel Mare și Parcul Catedralei Mitropolitane)	5,0	2,5	2,5 / 0	6,0	3,8	3,5	Stopat din lipsă de finanțe
10	Total pe Program	780,9	366,5	158,6 / 172,0	395,5	322,7	68,3	x

Sursa: Extras din Raportul privind realizarea Programului social-economic de dezvoltare al municipiului Chișinău în anul 2006.

Tabelul 6. Priorități de dezvoltare a infrastructurii municipiului Chișinău
pe anul 2007 (obiective primordiale)

Nr. de ordine	Denumirea lucrărilor	Cost estimat	Valorificat la 01.01.2007	Sursele de finanțare		Începutul lucrărilor
				Bugetul de stat	Bugetul local	
1	Construcția obiectivului „Gara de Nord” în complex cu căi de comunicație	120,0	1,3	2,0	2,0	Iunie 2006
2	Reconstrucția maternității din Sectorul Ciocana în azil	65,0	1,7	-	2,0	Iunie 2006
3	Reconstrucția centrului Național de creație (Satul moldovenesc „Buciumul”)	15,0	-	-	2,3	Octombrie 2006
4	Reconstrucția zonei de agrement Valea Morilor	30,0	-	-	4,3	2007
	...					
	Total pe priorități	2264,0	85,4	3,9	61,4	x

Sursa: Extras din materialele referitor la Programul social-economic de dezvoltare al municipiului Chișinău în anul 2007

Tabelul 7. Impactul financiar și economic al corupției pe etapele ciclului de achiziții publice pentru obiectul de investiții „Restaurarea și Redimensionarea Complexului „Gloria Militară” și Cimitirului civil „Eternitate”, perimetrul străzilor P. Halippa, A. Mateevici, V. Alecsandri”

Nr	Denumirea activităților/ lucrărilor	Decizia beneficiarului	Antreprenorul/ ofertantul	Cost inițial/ costul de ofertă	Costul final/ costul acceptat	Deviere, pierderi suportate de părți	Încalcări ale prevederilor legislației	Comentarii
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Etapă 1. Evaluarea necesităților								
1	Eliberarea Certificatului de urbanism privind autorizarea proiectărilor lucrărilor la 12.09.2005.	Primăria municipiului Chișinău a eliberat DCC PMC ^{ci} certificatul în cauză.						
2	Lucrări efectuate în octombrie-noiembrie 2005 fără a avea proiect de reconstrucție și redimensionare a obiectului de investiții.	Procesele verbale nr.4 din 13.10.2005 și nr.5 din 24.10.2005 ale ședințelor de lucru ale Comisiei privind soluționarea chestiunilor legate de reconstrucția obiectului	„Agro-Dacia” S.A., subantreprenor „Lusmecon” S.A.	97,7 mii lei	45,3 mii lei	<i>N-au fost achitate 52,4 mii lei – pierderi la antreprenori.</i>		Ulterior antreprenorul „Galeria de piatră” S.R.L., câștigătorul tenderului, a acceptat spre plată doar o parte din lucrări

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Elaborarea Proiectului lucrărilor de reconstrucție a obiectului.	DCC PMC a încheiat Contractul nr. 2656 din 16.01.2006 cu antreprenorul. Mai târziu au fost încheiate 2 Acorduri adiționale la contract.	Institutul Municipal de Proiectări „Chișinău-proiect”	601,5 mii lei	795,5 mii lei	<i>Majorarea valorii contractului cu 94 mii lei sau cu 32,2%. Achitat 500 mii lei. Datorezii 275,5 mii lei la 01.01.2007 – pierderi la antreprenor.</i>	Contravine art.25 alin. (3) al Legii nr.1166-XII din 30.04.1997 ^m . În Acordul adițional la contract n-a fost stabilit termenul limită de executare a lucrărilor, a fost scris că valabilitatea acestuia expiră odată cu terminarea lucrărilor.	Conform Legii, modificarea poate fi efectuată cu cel mult 30%.
4	Primul proiect de investiții al obiectului expediat beneficiarului prin factura nr.8 din 12.01.2006.	Beneficiarul este DCCPMC	Institutul Municipal de Proiectări „Chișinău-proiect”	Valoarea devizului 34594 mii lei.				
5	Monitorizarea și coordonarea proiectului de reconstrucție.	Agencia de Dezvoltare Regională din subordinea ACDT ^{tv} prin scrisoarea nr. 1292-01-07 din 14.10.2005 a coordonat elaborarea documentelor de proiect.					Încălcarea prevederilor art.13 din Legea nr.721-XIII din 02.02.1996 ^v , conform căreia verificarea se execută numai de specialiști atestați.	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Expertiza proiectului de investiții: Raportul de verificare nr.2957-01-06 expediat beneficiarului prin scrisoarea nr.04-238 din 07.03.2006.	DCC PMC	Î.S. „Direcția Verificare și Expertizare a Proiectelor de Construcție”					
7		DCC PMC a încheiat Contractul din 05.09.2006 pentru un termen de 30 zile	Î.S. „Direcția Verificare și Expertizare a Proiectelor de Construcție”		42,5 mii lei	<i>Antreprenorul datorează beneficiarului 15,8 mii lei – pierderi la beneficiar.</i>		Antreprenorul nu și-a onorat obligațiile la Etapa II privind corectarea proiectului.
8	După corectarea proiectului în rezultatul expertizei au fost prezentate șase variante ale proiectului: DV1 DV2 (lista devizelor) DV3 DV4 DV5 DV6	Beneficiarul DCC PMC DV6 eliberat la 20.02.2006	Institutul Municipal de Proiectări „Chișinău-proiect”	34594 mii lei 10906 mii lei 57423,3 mii lei 57769,2 mii lei 52917,3 mii lei 41501,5 mii lei			Încălcări prin divizarea devizului de cheltuieli în 2 capitole.	DV6 e o variantă a DV5 cu excluderea și corectarea unor costuri, din care: 28512,6 mii lei devize confirmate; 12988,87 mii lei, capitol separat de cheltuieli pentru lucrări și materiale ale Fondului artiștilor plastici, granit, marmură.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Etapă II. Pregătirea documentelor de achiziționare a lucrărilor de reconstrucție								
9	Elaborarea documentelor de licitație și înregistrarea acestora la ARMAPAU.						Nerespectarea art. 18 alin. (3) al Legii nr.1166-XIII din 30.04.1997.	Înregistrarea documentelor de licitație a fost efectuată în lipsa documentelor de proiect, care trebuia să fie supuse procedurii de expertiză.
10	Organizarea licitației publice la 31.01.2006 și deschiderea ofertelor.	Procesul-verbal din 31.01.2006 privind deschiderea licitației publice	4 oferte: 1. „Galeria de piatră” S.R.L. 2. „Mold-con-structMarket” S.R.L. 3. „Maconst-Prim” SRL 4. „Map Geo Grup” SRL	Cost oferte 1. 33770 mii lei 2. 34280 mii lei 3. 34909,7 mii lei 4. 35321,2 mii lei			Nerespectarea pct.139 lit. b al Regulamentului aprobat prin H.G. nr. 1123 din 15.09.2003 ^{vi} .	Licitația a fost efectuată în lipsa documentelor de proiect care trebuiau să fie supuse procedurii de expertiză.
Etapă III. Desemnarea câștigătorului și semnarea contractului								
11	Desemnarea câștigătorului și semnarea contractului	Beneficiarul DCC PMC	„Moldconstruct Market” S.R.L. a fost selectat ca câștigător în rezultatul licitației publice.				Oferta n-au fost anunțată anterior că vor trebui să plătească lucrările efectuate în anul 2005 de alte companii.	„Moldconstruct Market” S.R.L. a refuzat oferta când a fost informat că urmează să achite lucrările

1	2	3	4	5	6	7	8	9
12		Conform Dării de seamă privind achizițiile lucrărilor în rezultatul achizițiilor publice nr.2 din 08.02.2006, DCC PMC a încheiat Contractul de antrepriză nr.6/C din 09.02.2006, care a fost înregistrat la ARMAPAU la 10.02.2006.	„Galeria de piatră” S.R.L. a fost selectată ca câștigător al licitației și a semnat contractul de executare a lucrărilor până la 09.05.2006 (3 luni) și termenul de garanție a lucrărilor 12 luni.	Costul contractului 33770 mii lei.			Totodată, DCC PMC nu a solicitat virarea garanției pentru oferta depusă de acest ofertant în sumă de 350 mii lei.	efectuate în anul 2005, nefiind anunțată anterior. Conform opiniei unor oficiali, aceștia a fost creată special pentru realizarea acestui proiect.
						Pierderi ale beneficiarului de cel puțin 1700 mii lei.	Încălcări la: 1. pct.132 din Regulamentul aprobat prin H.G. nr.1123 din 15.09.2003; 2. art.35 alin.(1) Legea nr.1166-XIII, pct.147 lit. b) din Regulamentul aprobat prin H.G. nr.1123 din 15.09.2003; garanția trebuie să constituie 1-3% sau 1,7 – 5,1 mil. lei.	Câștigătorul a relatat în ofertă că va angaja 6 sub-antreprenori, în realitate a angajat 24 de subantreprenori. La beneficiar lipsește Scrisoarea de bună execuție (parte componentă a contractului). Garanția arătată în ofertă constituie numai 17,5 mii lei sau mai puțin de 1%.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Etapa IV. Executarea contractului								
13	Eliberarea Autorizației de construire nr. 86 din 24.02.2006, care a permis executarea lucrărilor.	Primăria municipiului Chișinău a eliberat autorizația pentru beneficiarul DCC PMC.					Încălcarea p. 29 din Regulamentul ^{vi} aprobat prin H.G. nr. 360 din 18.04.1977.	A fost eliberată autorizația de construire în lipsa expertizei proiectului de reconstrucție .
14	Încheierea Acordului adițional nr. 92/A la Contractul nr. 6/C din 22.05.2005 – majorarea termenului de execuție a lucrărilor până la 31.12.2006.	Darea de seamă privind achiziția lucrărilor nr. 20 din 23.05.2006 și procesul-verbal din 22.05.2005 al ședinței Grupului de lucru al DCC PMC.					Toate modificările operate în proiectul de execuție, care au generat costuri nu au fost reflectate în Contractul de antrepriză nr. 6/C.	Termenul de executare a lucrărilor a fost extins de la 3 luni la 11 luni, cu 8 luni mai mult.
15	Lucrările au fost executate de antreprenor și 24 de subantreprenori.	Beneficiarul DCC PMC a acceptat actele de predare-recepționare prezentate de executanți.	„Galeria de piatră” S.R.L. și 24 de subantreprenori.	„Galeria de piatră” S.R.L. - 4634,7 mii lei sau 10,5%, subantreprenorii – 39538 mii lei sau 89,5%.	DCC PMC a acceptat 46283 mii lei.	<i>Diferența de 11538,6 mii lei reprezintă datoritiile către antreprenori și organizații pentru execuția lucrărilor.</i>	Încălcări ale art. 9 alin. (2) a Legii nr. 847 – XIII din 24.05.1996 ^{viii} , cheltuielile aprobate în bugetele unităților administrativ-teritoriale nu pot depăși limitele de finanțare.	Achitate 75,1% din lucrările acceptate prin acte de predare-recepționare, deoarece beneficiarul a acceptat acte de predare – primire a lucrărilor peste limita de finanțare.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Etapă V. Achitarea finală și audit								
16	Expertiză și monitorizare a proiectului de reconstrucție.	Agencia de Dezvoltare Regională din subordinea ACDT prin scrisoarea nr. 1292-01-07 din 14.10.2005 a coordonat aceste activități.						
17	Raportul de verificare a lucrărilor nr.2957-01-06 din 09.02.2007	Decizia DVEP-C ¹⁸ : la complex nu sunt lucrări care pot fi considerate cu caracter arhitectural-artistic.			Cost evaluat: CE= 34893,03 mii lei. Cheltuieli ne argumentate: 12998,87 lei	Devieri: 6,6 mil lei dintre costul proiectului DV6 și CE; 1,1 mil lei dintre DV6 și costul ofertei; 7,7 mil lei dintre DV6 și costul ofertei.	Costul stabilit nu a fost aprobat de autoritățile publice locale, conform prevederilor art.85 alin. (3) al Legii nr.123-XV din 18.03.2003 ^x .	Raportul a evaluat: – costul complexului (CE) – suma cheltuielilor neargumentate, din care 70,3% – granit, marmură, piatra de Coșăuți.
18	Actul de evaluare a lucrărilor arhitectural – arhitectice executate la complex din 02.03.2007 aprobat de Directorul general al ACDT și ministrul culturii și turismului.							

1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Monitorizarea lucrărilor de reconstrucție a complexului.	Comisie din 9 persoane, președinte Directorul Agenției Regionale, vice-președinte – primarul general interimar al municipiului Chișinău.						
20	Calitatea materialelor folosite la reconstrucția complexului.	Inspekția de Stat în Construcții, Î.S. „Incercom”, Institutul de Inginerie și Management Urban, Centrul de Încercări „Tehnocom” au prezentat Rapoarte de încercări care a plăcilor de beton pentru trotuare și a amestecurilor de nisip-ciment din substratul pietrelor.					Concluzia este: plăcile de beton pentru trotuare și amestecurile de nisip-ciment din substratul pietrelor „nu corespund GOST 17608-91”.	
21	Controlul volumului, materialelor și costului lucrărilor efectuate de executori.	Inspekția de Stat în Construcții – 2 controale la executanți.	1. Galeria de piață SRL 2. Construct-D SRL 3. Folcons-Com SRL			Exagerări ale volumelor: 1. 2301, 5 mii lei 2. 2032, 3 mii lei 3. 3184, 5 mii lei		A fost efectuat controlul fizic al volumelor de lucrări la fața locului: instalarea

1	2	3	4	5	6	7	8	9
								plăcilor de pavaj, lucrări de granit, montare a gardului, construcția blocului administrativ, amenajare și înverzire.
22	Schimbarea grosimii și prețului materialelor, a suprafeței pavate.		Galeria de piatră SRL			<i>Exagerări în sumă de 1732,2 mii lei.</i>	Exagerări în procesele-verbale de recepție a lucrărilor executate cu plăcile de beton pentru trotuare în comparație cu cel din ultimul deviz general de cheltuieli.	A fost schimbată: – grosimea plăcilor de trotuare de la 55-80 mm la 45 mm; – prețul plitelor de la 62,5 lei 1m.p. la 171,53 (219,94 lei cu TVA) și 142,94 lei (183,28 lei cu TVA); Au fost cazați 16600 m.p. pe suprafața de 15730 m.p. din cauza configurării plăcilor.
23	Rezultatul controlului lucrărilor în ansamblu.					Cheltuieli adiționale de 11538,6 mii lei neprevăzute de proiect și Contractul nr. 6/C.		

Transparența achizițiilor publice în municipiul Chișinău

1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Achitarea lucrărilor.	Dispozițiile de plată ale primarului general interimar, deciziile Consiliului municipal Chișinău și planurile de finanțare ale ordonatorului principal de credite – DCC PMC.			34760,8 mii lei finanțat din Bugetul de stat (7889,4 mii lei) și Bugetul municipal (26870,8 mii lei).			Mijloace alocate de Trezoreria teritorială Chișinău către DDC PMC și transferate antreprenorilor și organizațiilor (vezi tabelul 7a).
25	Evaluarea volumului lucrărilor executate și transmiterea – primirea obiectului în exploatare.	Înstituirea comisiei din 8 persoane prin indicația Primarului al R.M. nr. 1215-502 din 24.08.2006, președintele comisiei a creat un grup de lucru. Prin ordinul șefului-interrimar al DCC PMC nr. 73 din 28.08.2006 a fost instituită o comisie de recepție a obiectului.			Comisia a întocmit un Proces-verbal cu valoarea estimată a obiectului de 49264,8 mii lei, care n-a fost semnat de toți membrii.			

1	2	3	4	5	6	7	8	9
26		DCC PMC a transmis obiectul respectiv Comandurii militare garmizoana Chişinău a Ministerului Apărării în baza Actului de predare-primire în gestiune a complexului din 24.11.2006.			A fost transmis şi luat la bilanţ fără a indica preţul.			
27	Sporirea cheltuielilor de achiziţii publice ale obiectivului de investiţii în %, calculată ca fiind: a) suma plăţilor neachitate de beneficiar către executanţii lucrărilor şi a pierderilor directe ale părţilor de împărţit la preţul de contract al obiectului: R1=(11,5386 mil. lei + 437 mii lei): 34,76 mil. lei; b) suma plăţilor neachitate de beneficiar către executanţii lucrărilor, a pierderilor directe ale părţilor şi a exagerărilor în executarea lucrărilor de la preţurile materialelor şi volumelor de împărţit la preţul de contract al obiectului: R2=(11,5386 mil. lei + 437 mii lei + 8,25 mil. lei): 34,76 mil. lei.							R1=34%; R2=58%

Sursa: Materialele au fost generalizate folosind Hotărârea nr.19 din 06.04.2007 a Curţii de Conturi privind raportul asupra rezultatelor controlului efectuat la Direcţia construcţii capitale a Primăriei municipiului Chişinău privind reconstrucţia Complexului Memorial „Eternitate” în perioada anilor 2005-2006 (trimestrul I) //Monitorul Oficial 74-77/12, 01.06.2007.

- i În această rubrică cu italic este relevant impactul financiar şi economic al corupţiei în achiziţiile publice evaluat pentru acest obiectiv de investiţii
- ii DCC PMC – Direcţia construcţiilor capitale a Primăriei mun. Chişinău.
- iii Legea achiziţiilor de mărfuri, lucrări şi servicii pentru necesităţile statului nr.1166-XIII din 30.04.1997 cu modificările ulterioare.
- iv ACDD – Agenţia Construcţii şi Dezvoltare a Teritoriului.
- v Legea nr.721-XIII din 02.02.1996 “Privind calitatea în construcţii”.
- vi Regulamentul cu privire la achiziţiile publice de lucrări, aprobat prin H.G. nr.1123 din 15.09.2003.
- vii Regulamentul privind certificatul de urbanism şi autorizarea construirii sau desfiinţării construcţiilor şi amenajărilor, aprobat prin H.G. nr.360 din 18.04.1977.
- viii Legea nr.847-XII din 24.05.1996 „Privind sistemul bugetar şi procesul bugetar”.
- ix DVEPC – Î.S. „Direcţia Verificare şi Expertizare a Proiectelor de Construcţie”.
- x Legea nr.123-XV din 18.03.2003 „Privind administraţia publică locală”.

**Tabelul 7a. Achitarea valorii lucrărilor de reconstrucție
a Complexului memorial „Eternitate”**

Nr. d/o	Antreprenori și organizații	Scopul finanțării	Bugetul de stat	Bugetul municipal	Total
1	„Galeria de piatră” SRL	Executarea lucrărilor de reconstrucție	7477602	26133873	33611475
2	Direcția con- strucții capitale a Primăriei municipiului Chișinău	Întreținerea direcției	152572	329158	481730
3	IMP „Chișinău- proiect”	Lucrări de proiectare	200000	320000	520000
4	Agencia Con- strucții și Dezvoltare a Teritoriului	Defalcări 0,3% în Fondul bazei normative în construcții	23102	62348	85450
5	Î.S. „Direcția Verificare și Expertizare Proiectelor de Construcții”	Expertiza proiectului	26760	15792	42552
6	Centrul tehnic pentru securita- te industrială	Expertiză, control	0	766	766
7	„Autocon- strans” S.A.	Servicii, mecanisme, servicii auto	0	3062	3062
8	Î.S. „Cadastru”	Copia planului cadastral str. P. Halippa 5	0	2668	2668
9	ICS RE Chiși- nău S.A.		0	3133	3133
10	„Lusmecon” S.A.		8532	0	8532
11	Direcția genera- lă arhitectură și urbanism		832	0	832
	TOTAL		7889400	28870800	34760200

Sursa: Hotărârea nr.19 din 06.04.2007 a Curții de Conturi

Tabelul 8. Analiza comparativă a caracteristicilor tehnico-economice a autobuzului „MAN” cu alte autobuze

Caracteristicile tehnico -economice	Autobuzele firmei germane „Iuhas and Kraus”, asamblate în Turcia de Firma „Otocar Otobus Karoseri Savazi AS”	Autobuzul de marcă ”MAN”	Autobuzul de marcă MAZ-103-062 MAZ-103-065 MAZ-107-066	Autobuzul de marcă
1. Motorul	“Deutz”, Euro-2, Euro-3	Euro-3	Mercedes-Benz OM 906 LA (Euro-3)	Diesel Camaz -740.31-240 (Euro-2) Diesel Caterpillar 3116 (Euro-2) Diesel Caterpillar 3126 (Euro-3)
2. Capacitate cilindrică, puterea motorului		220 cai-putere	231 cai-putere 245 cai-putere 245 cai-putere	169(230)-2200 178(242)-2600 220(300)-2200
3. Capacitate de transportare	46 călători (20 locuri + 26 în picioare) 65 călători (24 locuri +41 în picioare) 100 călători (31 locuri + 67 în picioare)	104 pasageri	29 locuri + 100 în picioare 29 locuri + 100 în picioare 29 locuri + 150 în picioare	44 locuri + 50 în picioare 44 locuri + 50 în picioare 33 locuri + 145 în picioare
4. Consumul de combustibil	14 litri la 100 km 18 litri la 100 km 24 litri la 100 km	35 litri la 100 km		30 litri la 100km, cu viteza 60km/ora 28 litri la 100km, cu viteza 60km/ora 25 litri la 100km
5. Cutia de transmisie		Cutie automată Voith D851.3, cu retarder integrat, sisteme ABS și antiblocare a frânelor bosh	Cutie mecanică de transmisie Sistem antiblocare a frinelor	Cutie automată de transmisie, ABS
6. Prețul		160000 euro	91020 euro 97459 euro 123077 euro	66454 euro 89727 euro 143393 euro

Sursa: Elaborat de autori folosind datele de pe pagina www.bus-market.ru și din mass-media prezentate în compartimentul 6.

Analiza prezentată în tabelul 7 relevă următoarele aspecte ale corupției cu referire la obiectivul de investiții Restaurarea și Redimensionarea Complexului „Gloria Militară” și Cimitirului civil „Eternitate”.

Impactul financiar al corupției:

- Bugetul obiectivului de investiții a fost aprobat cu abateri de la legislația în vigoare – bugetul stabilit depășește limitele de finanțare și conține încă un buget adițional.
- Materialele folosite sunt de calitate inferioară, comparativ cu standardele (justificate prin certificatele de conformitate) sau calitatea propusă în documentația de ofertă; se înregistrează exagerări la volumele de lucrări în actele de predare-primire a lucrărilor, comparativ cu lucrările îndeplinite efectiv:
 - a) exagerări în valoare de 1732,2 mii lei din cauza schimbării (micșorării) grosimii plăcilor de trotuare admise de „Galeria de Piatră” S.R.L.;*
 - b) exagerări în valoare de 2301,5 mii lei la volumul lucrărilor, admise de „Galeria de Piatră” S.R.L.;*
 - c) exagerări în valoare de 2032,3 mii lei la volumul lucrărilor, admise de „Construct-D” S.R.L.;*
 - d) exagerări în valoare de 3184,5 mii lei la volumul lucrărilor, admise de „Folcons-Com” S.R.L.;*
- Obiectivul de investiții a înregistrat un cost înalt, nefundamentat, comparativ cu limitele de finanțare:
 - e) din acest motiv au fost achitate 75,1% din lucrările acceptate prin acte de predare-primire a lucrărilor; n-a fost achitată suma de 11538,6 mii lei;*
- Persistă diverse opinii ale autorităților administrației publice locale și centrale referitor la costul final al obiectivului de investiții; în rezultat, obiectivul a fost transmis în gestiune către Ministerul Apărării al Republicii Moldova fără a fi indicată valoarea de bilanț a acestuia.
- Beneficiarul a înregistrat datorii creditoare (sume neplătite de beneficiar) către antreprenorii-executorii lucrărilor:

- f) 52,4 mii lei către „Agro-Dacia” S.A. și „Lusmecon” S.A.;*
- g) 275,5 mii lei către IMP „Chișinău-proiect”;*
- h) 11538,6 mii lei către „Galeria de Piatră” S.R.L. și 24 subantreprenori.*
- Împovărarea autorității publice care primește în gestiune obiectul, în cazul de față Ministerul Apărării, cu costuri anuale de întreținere a obiectului de investiții:
 - i) circa 4 mil. lei anual.*

Impactul economic al corupției:

- S-a majorat termenul de executare a contractului:
 - j) de la 3 la 12 luni la obiectul în cauză.*
- S-au înregistrat exagerări în ce privește costurile executării lucrărilor:
 - *s-au majorat prețurile la materialele folosite comparativ cu prețurile de ofertă și cu prețurile de piață;*
 - *s-au schimbat (în răutățit) parametrii tehnico-economici ai materialelor comparativ cu cei propuși în ofertă;*
 - *s-au majorat nejustificat volumele de lucrări.*
- S-au înregistrat pierderi ale beneficiarului din cauza încălcării procedurilor legale.
 - k) Garanția pentru oferta anunțată de „Moldconstruct Market” S.R.L., în sumă de 350 mii lei, n-a fost virată.*
 - l) Garanția pentru ofertă depusă de „Galeria de Piatră” S.R.L. a însumat 17,5 mii lei, iar conform legislației trebuia să constituie 1%-3% adică 1,7 – 5,1 mil lei.*
 - m) Neonorarea obligațiilor în sumă de 15,8 mii lei de către Î.S. „Direcția Verificare și Expertizare a Proiectelor de Construcție”.*
- Se înregistrează înrăutățirea situației economico-financiare a antreprenorilor care execută contracte de achiziții publice din cauza pierderilor suportate de antreprenorii-executori ai lucrărilor ca urmare a neachitării lucrărilor executate, a depășirii limitelor de finanțare sau din alte cauze admise de managementul incompetent. În consecință, producătorii autohtoni evită participarea la licitațiile publice.

Încălcări privind legislația în vigoare:

- Lucrările încep fără a avea un proiect expertizat în modul stabilit și fără a organiza tenderul și a selecta prin concurs deschis compania care execută lucrările.
- Licitările publice se organizează și se țin fără a avea un proiect de investiții expertizat în modul stabilit de legislație.
- Se stabilesc termene mici de prezentare a documentației de tender.
- Se acceptă abateri de la documentele de tender (respectiv de la contract) în procesul de executare a contractului (exemplu, majorarea numărului de subcontractori, a termenelor de executare a lucrărilor etc.).
- Sunt favorizate anumite companii ofertante cărora li se alocă contractul de achiziții publice:
 - n) în cazul analizat, primul câștigător al contractului a fost numit „Moldconstruct Market” S.R.L., peste câteva zile decizia fiind schimbată prin numirea altui câștigător: „Galeria de Piatră” S.R.L.*
- Autoritățile publice centrale și locale nu au un sistem eficient de monitorizare permanentă a executării lucrărilor.

Datele publicate în mass-media (vezi compartimentul 6) și cele din tabelul 8 evidențiază următoarele concluzii cu privire la achiziționarea lotului de 20 de autobuze pentru municipiul Chișinău, ca urmare a licitației din decembrie 2005.

1. Transparența nu a fost asigurată, conform informațiilor publicate în mass-media, dat fiind faptul că nu a fost publicat nici un anunț despre licitație. Astfel, companiile nu au putut să prezinte ofertele, nefiind la curent că va fi anunțat un astfel de tender.
2. Procedura de achiziție publică a autobuzelor nu a asigurat transparența utilizării banilor publici. Unele persoane pun la îndoială și eficiența utilizării acestor bani publici – a fost achiziționat cel mai scump autobuz cu cel mai mare consum de motorină.
3. Comparînd parametrii autobuzelor firmei germane „Iuhas and Kraus”, asamblate în Turcia de Firma „Otocar Otobus Karoseri

Savazi AS” cu autobuzul achiziționat de Primăria municipiului Chișinău, se poate constata că nu diferă prea mult caracteristicile tehnice (numărul de locuri, consumul de combustibil la 100 km etc.), iar prețul este mai avantajos, conform spuselor unor persoane.

4. A fost efectuată o analiză comparativă a prețurilor la autobuzul „Man” și prețul autobuzului marca „Maz” (129 locuri, 29 locuri + 100 în picioare) care are caracteristici foarte asemănătoare. Autobuzul „Maz” se vinde la prețul de 91 020 euro (prețul în ruble rusești a fost recalculat conform ratelor oficiale de schimb valutar la data de 22.08.07). Ținând cont de diferența de prețuri la aceste autobuze, constatăm că dacă *Primăria municipiului Chișinău* ar fi achiziționat autobuze de marca „Maz”, cu aproximativ aceleași caracteristici, *la un autobuz ar fi economisit circa 68 980 euro, sau 1 110 530 lei, ceea ce constituie 22 210 600 lei pentru 20 autobuze. Majorarea costului de achiziții publice la lotul de 20 de autobuze, achiziționate în rezultatul licitației din decembrie 2005, este evaluată la un nivel de 43%.*

Concluzie. Corupția în achizițiile publice pentru investiții duce la majorarea costurilor achizițiilor publice efectuate din banii publici. Evaluarea impactului financiar și economic al corupției cu referire la obiectul de investiții analizat relevă că *sumele neachitate* de beneficiar executanților lucrărilor și *pierderile directe* ale părților (beneficiarului și executorului lucrărilor) *majorează costul achizițiilor publice* cu circa 34%, iar exagerările prețurilor și volumelor de lucrări, care de fapt constituie diverse tipuri de mită și plăți neoficiale, suplimentează costul achizițiilor publice cu încă 24%, ceea ce în total constituie circa 58% majorare a costului achizițiilor publice (vezi rîndul 28 din tabelul 7). Evaluarea diferenței dintre prețul autobuzelor de marca „Man” achiziționate de Primăria municipiului Chișinău și prețul autobuzului de marca „Maz” relevă că majorarea costului achizițiilor publice constituie circa 43%.

5. Constatări privind corupția și recomandări privind prevenirea și combaterea corupției în achizițiile publice

Constatări și concluzii privind corupția în achizițiile publice

Ținând cont de modul în care mass-media reflectă scandalurile în achizițiile publice, corupția în acest domeniu rămîne o problemă pentru Republica Moldova, atît la nivel central, cît și local. Fenomenul corupției în republică este recunoscut și de autoritățile publice, care au demarat implementarea unui șir de măsuri în vederea prevenirii și combaterii actelor de corupție⁹.

Totodată, cadrul legislativ privind eradicarea corupției în administrația publică urmează să fie elaborat. Proiectul Legii cu privire la conflictul de interese și cel al Legii Codul de conduită¹⁰ au fost transmise Parlamentului Republicii Moldova, dar adoptarea lor se tergiversează.

Analiza fenomenului corupției în achizițiile publice și evaluarea impactului corupției cu referire la Complexul „Gloria Militară” și Cimitirul civil „Eternitate” au demonstrat că formele de manifestare a corupției în acest domeniu în Republica Moldova și în special, în municipiul Chișinău, sunt similare formelor de corupție care se întîlnesc în alte țări, cu unele particularități. Putem menționa următoarele aspecte mai importante cu referire la fenomenul corupției în Republica Moldova:

- Accesul societății civile la informația referitoare la achizițiile publice este foarte limitat.
- Încălcarea frecventă a procedurilor de achiziții publice stabilite de legislația în vigoare și a clauzelor contractelor de achiziții publice.

⁹ Raportul național privind progresele și dificultățile înregistrate în procesul implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției. 2006.

¹⁰ [www.rapc.gov.md/participare si comunicare /](http://www.rapc.gov.md/participare_si_comunicare/) proiecte de acte normative

- Lipsa unui mecanism eficient, cu participarea societății civile, de monitorizare a executării contractelor de achiziții publice.
- Mediul de afaceri este foarte afectat de procedurile de achiziții publice și de încălcarea frecventă a acestor proceduri.

Evaluarea impactului corupției, efectuată în compartimentul 4 al studiului, în cazul obiectivului de investiții Reconstrucția Complexului „Gloria Militară” și a Cimitirului civil „Eternitate”, arată că fenomenul **corupției** în Republica Moldova majorează costurile achizițiilor publice la proiectele de investiții cu 34%-58%, adică în limitele: de la o treime pînă la jumătate din valoarea contractelor de achiziții publice. Totodată, majorarea costurilor achizițiilor publice la proiectele de procurare a transportului public atinge nivelul de circa 43%.

Rezultatele studiului au relevat următoarele manifestări și riscuri de corupție în achizițiile publice prezentate în tabelul 9.

Tabelul 9. Manifestările de corupție în achizițiile publice în municipiul Chișinău

Etapa 1 Evaluarea necesităților	• Deciziile de evaluare a necesităților urmăresc interesele anumitor persoane și se fac în favoarea anumitor prestatori. • Investițiile, cu excepția proiectelor de dezvoltare a infrastructurii, nu contribuie la formarea produsului intern brut al municipiului Chișinău și sunt nejustificate din punct de vedere economic. • Obiectivele de investiții sunt supraestimate și generează costuri înalte de întreținere după darea în exploatare. • Inițierea de către beneficiar a lucrărilor de construcție în lipsa proiectului de investiții expertizat, executantul nefiind selectat prin licitație.
Etapa 2 Pregătirea documentației	• Documentele de ofertă nu conțin standarde clare de calitate. • Documentele de ofertă se întocmesc în favoarea unor prestatori, competiția este limitată.

Etapa 3 	• Pe de o parte, informația se protejează, pe de altă parte, informația se transmite unor ofertanți. • Lipsa transparenței în evaluarea ofertelor și selectarea câștigătorului. • Deciziile de selectare a câștigătorului sunt adoptate în favoarea unor ofertanți. • Preț excesiv al contractelor de achiziții publice ca rezultat al favorizării unor ofertanți, competiției limitate, neîncrederii producătorilor și lipsei dorinței acestora de a participa la tendere.
Etapa 4 	• Introducerea frecventă a modificărilor în contracte. • Modificarea frecventă a termenelor de executare a lucrărilor. • Valoarea bugetului aprobat depășește limitele de finanțare. • Majorarea prețului final al lucrărilor comparativ cu prețul contractului. Aprobarea devizelor de cheltuieli suplimentare la bugetul proiectului. • Devieri de la normele și standardele stabilite de legislația în vigoare și de contract. • Calitate scăzută și apariția defecțiunilor ce necesită reparații premature, pe care câștigătorii le compensează prin dare de mită. • Persoanele care monitorizează contractele nu sunt independente și justifică falsul.
Etapa 5 	• Mecanismul de predare-primire a obiectelor în exploatare la nivel municipal și central este inefficient. • Reprezentanții municipali, fiind „cumpărați” sau impuși, acceptă actele de predare-primire și certificatele false, iar organele centrale (ex., grupul de lucru) nu acceptă lucrările. • Lipsa resurselor financiare pentru achitarea lucrărilor în cadrul proiectelor de investiții. • Neachitarea la timp a lucrărilor executate de prestatori și recepționate de către beneficiar.

Sursa: Generalizat de autori pe baza studiului efectuat.

Ca rezultat al studiului au fost identificate următoarele probleme care generează diverse forme și riscuri de corupție în domeniul achizițiilor publice în Republica Moldova.

1. *Procedurile actuale de achiziții publice nu asigură suficient transparența și eficiența utilizării banilor publici.* Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare consideră că transparența procedurilor de achiziții publice în Republica Moldova se asigură prin publicarea în Buletinul Achizițiilor Publice a anunțurilor privind organizarea licitațiilor publice și a informației despre contractele de achiziții publice. Studiul efectuat relevă că în anii 2005-2006, în Buletinul Achizițiilor Publice a fost publicată doar o parte din informația referitoare la achizițiile publice, informație mai amplă se publică începând cu anul 2007. Totodată, trebuie menționat că în alte țări (de exemplu, în România) informația despre achizițiile publice se publică în Monitorul Oficial și este mai accesibilă pentru administrația publică, agenții economici și societatea civilă, comparativ cu Buletinul Achizițiilor Publice care poate fi obținut doar prin abonament.

În același timp, *nu este asigurată transparența achizițiilor publice la nivel municipal și local.* Pe pagina web a Primăriei municipiului Chișinău nu se publică informația referitor la achizițiile publice.

2. *O parte din lucrările și obiectivele de construcții inițiate de Primăria municipiului Chișinău nu au acoperire financiară. În consecință, antreprenorii – executanții contractelor de achiziții publice nu sunt la timp plătiți pentru lucrările executate (unele lucrări în general nu au perspectivă de a fi plătite, nici finalizate), pe de o parte, iar lucrările se întrerup, nu se execută în termenele stabilite și se mărește costul inițial al lucrărilor; pe de altă parte.*
3. *Persistă cazuri când lucrările demarează fără să fi avut loc nominalizarea companiei ca și câștigător selectat în cadrul licitației achizițiilor publice.*
4. *Obiectivele de investiții date în exploatare necesită surse substanțiale de întreținere și mentenanță.*

5. *Expertiza obiectivelor de investiții în scopul determinării valorii lucrărilor executate, conform opiniilor persoanelor oficiale, denotă întotdeauna că acestea au fost efectuate conform devizului de cheltuieli (bugetului proiectului), chiar dacă acest deviz este neargumentat sau exagerat.*
6. *Legislația actuală privind achizițiile publice este prea dură – se reglementează achizițiile publice de mărfuri începând cu 10 000 lei și lucrările, începând cu 20 000 lei. Legea privind achizițiile publice nr. 96-XVI din 13 aprilie 2007, care va intra în vigoare din 27 octombrie 2007, propune unele îmbunătățiri (majorarea pragului de la 10 000 lei la 20 000 lei pentru mărfuri și de la 20 000 lei la 25 000 lei pentru lucrări etc.) care nu sunt similare reglementărilor respective din Uniunea Europeană.*

Totodată, persistă încă un șir de factori ce duc la apariția riscului de corupție: reglementările ineficiente, lipsa personalului calificat pentru a conduce licitațiile publice, interesele de afaceri ale oficialilor implicați în achizițiile publice etc.

Oamenii de afaceri locali și unii oficiali publici consideră „de la sine înțeles” faptul că micile contracte în achizițiile publice ar trebui stabilite prin aranjamente între licitanții locali. Oamenii de afaceri care execută lucrările în cadrul achizițiilor publice au relatat cum au obținut oferte de la alte două firme pentru un contract de furnizare a mărfurilor în cadrul achizițiilor publice. Acele oferte fie că se retrag, fie că prezintă prețuri mai ridicate pentru lucrări și mărfuri pentru a câștiga contractul care a fost predestinat. În schimb, câștigătorul concursului cererilor de oferte de prețuri procedea-ză la fel cu alte firme și alte oferte¹¹. Conform discuțiilor avute cu oameni de afaceri, participanții la licitațiile de achiziții publice și persoanele oficiale, *majoritatea licitațiilor publice din țară sunt „aranjate” sau „fixate”*. *Costul umflat al obiectelor de investiții și pregătirea documentelor de licitație pentru a favoriza un contractor anume*, conform oficialilor din unele autorități administrative centrale, *este considerat drept unul din cele mai importante forme de corupție în achizițiile publice*. Obiectele date în

¹¹ Discuții cu factorii interesați (companiile ofertante, persoane oficiale din instituții publice).

exploatare necesită sume importante pentru întreținere. Conform opiniei unor persoane oficiale, întreținerea Complexului „Gloria Militară” și Cimitirului civil „Eternitate” va constitui cel puțin 4 milioane lei anual. Conform oficialilor din organele de control, analiza executanților lucrărilor în domeniul achizițiilor publice în dinamică relevă că *denumirile companiilor se modifică concomitent cu schimbarea conducerii la nivel central și local*. Totodată, un fondator, avînd mai multe firme, care participă împreună la licitațiile de achiziții publice, asigură câștigul uneia dintre ele.

Conform interviurilor acordate de mai multe persoane, în majoritatea cazurilor oficialii publici influențează deciziile licitațiilor publice, nominalizează câștigători ai contractelor de achiziții publice anumite firme, fie că unele sunt create special în acest scop, fie că sunt companii ale anumitor persoane, care în rezultat, încasează comisioane. În acest caz, firmele majorează costul lucrărilor, cresc sumele solicitate pentru executarea acestora, adaptîndu-se noilor praguri ale mitei, sau vor fi forțate să se retragă.

De exemplu, compania S.R.L. „Moldconstruct Market” a fost nominalizată câștigător al contractului de achiziții publice în urma licitației organizate de Direcția construcții capitale a Primăriei municipiului Chișinău. Conform interviului acordat de dl. Igor Semenovcher, fostul Director general al Agenției Construcții și Dezvoltare a Teritoriului ziarului „Komsomoliskaia Pravda”, din 31 ianuarie 2007, „această companie a fost creată cu două zile înainte de începerea reconstrucției memorialului”. Astfel, după cîteva zile, câștigător al contractului a fost nominalizată compania „Galeria de piatră” S.R.L.

Generalizînd opiniile oamenilor de afaceri și ale oficialilor de nivel central și local, următoarele *forme de corupție* persistă mai frecvent în domeniul achizițiilor publice în Republica Moldova:

- a. „*Fixarea*” sau „*aranjarea*” anterioară a cel puțin 80% din concursurile prin cererile de oferte. Aceasta se întîmplă din cauză că legislația în vigoare este prea dură, comparativ cu legislația europeană.
- b. „*Aranjarea*” dinainte a majorității câștigătorilor licitațiilor de achiziții publice. Aceasta se întîmplă din cauză că fondatorul are mai multe firme, care participă împreună la licitație. Fondatorii sunt persoane care au acces la informația despre achizițiile publice.

- c. *Costurile exagerate* la mărfurile, serviciile și lucrările în domeniul achizițiilor publice. Una din cauze este că producătorii autohtoni nu preferă să participe la licitațiile de achiziții publice a mărfurilor, în majoritate participă intermediarii. Totodată, la executarea lucrărilor de achiziții publice participă companiile străine care nu sunt stimulate să angajeze lucrători autohtoni.
- d. *Comisionul* este o altă formă de corupție larg raspândită. Totodată, un număr semnificativ al firmelor ce câștigă contracte de achiziții publice au susținători printre acționarii oficiali importanți aflați în conducerea locală. Mulți dintre oficiali lucrează în același timp ca manageri privați sau consultanți ai companiilor locale care fac afaceri cu municipalitatea.
- e. *Controlul accesului pe piețele locale* pentru achiziții publice (în special domeniul construcțiilor) este invariabil efectuat de un grup de firme protejate de oficiali și/sau politicieni locali corupți. Relațiile dintre oamenii de afaceri și politicieni nu sunt trecătoare, ci se construiesc în baza unor puternice rețele de reciprocitate și solidaritate. Gradul de corupție în achizițiile publice este atât de înalt, încât a dus la un număr de contracte publice care nu vor fi niciodată duse la bun sfârșit.

Date fiind aceste probleme stringente, Uniunea Europeană, Banca Mondială și alți donatori au alocat resurse Moldovei în vederea implementării anumitor măsuri care să conducă la înregistrarea unor progrese în combaterea corupției.

Recunoscând problemele existente, în 2004 conducerea Republicii Moldova a adoptat măsuri notabile în prevenirea și combaterea corupției prin aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției și a Planului de acțiuni pentru realizarea acesteia. Îmbunătățirea legislației în domeniul achizițiilor publice ar trebui să joace un rol important în prevenirea și combaterea corupției.

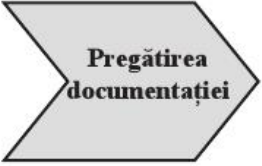
Raportul național privind progresele și dificultățile înregistrate în procesul implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției pentru anul 2006, a relatat progresul realizat în domeniul achizițiilor publice. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi de creștere a capacității

instituțiilor care aplică reglementările achizițiilor publice, în particular, a Agenției Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare și Secției achiziții publice a Consiliului Municipal Chișinău.

Recomandări și propuneri

În scopul soluționării problemelor identificate în domeniul achizițiilor publice în municipiul Chișinău, au fost formulate unele recomandări privind majorarea nivelului de transparență prin aplicarea unor practici internaționale, precum și unele propuneri și acțiuni privind prevenirea și combaterea corupției, care sunt prezentate în tabelul 10.

Tabelul 10. „Stegulețe roșii” pentru achizițiile publice din municipiul Chișinău

Etapa 1 Evaluarea necesităților	• Se recomandă implementarea unui Mecanism de identificare a necesităților pe obiective de investiții în municipiul Chișinău cu determinarea priorităților și valorii pentru societate. • Se propune să se asigure transparența procedurilor de luare a deciziilor pentru determinarea necesităților de investiții, programelor și proiectelor la nivel municipal prin publicarea acestora pe pagina web și în ziarul municipal. • Se recomandă să se asigure accesul societății civile la deciziile Consiliului Municipal Chișinău. • Se recomandă să fie implementat un cadru legislativ anticorupțional, inclusiv Parlamentul să examineze și să adopte proiectul legii privind conflictul de interese (a fost aprobat în ședința Guvernului și transmis Parlamentului); proiectul Legii Codul de conduită al funcționarilor publici care a fost aprobat de Guvern și prezentat în anul 2006 Parlamentului; să fie elaborat proiectul de lege cu privire la lobbyism.
Etapa 2 Pregătirea documentației	• Să se aprobe un Plan anual de procurări în conformitate cu Programul de dezvoltare socio-economică a municipiului, realist, iar ofertele să fie organizate în strictă conformitate cu acest plan.

	• Se propune ca documentele de ofertă să includă indicatori măsurabili de calitate a mărfurilor, serviciilor și lucrărilor solicitate. • Să fie asigurată o reclamă suficientă și să se acorde timp suficient pentru prezentarea documentelor de tender. • Clarificarea întrebărilor să fie trimisă în scris tuturor ofertanților. • Ofertele să fie acceptate numai în cazurile când sunt în strictă conformitate cu documentele-standard de tender.
Etapa 3 	• Să fie întocmită o Listă neagră a ofertanților care au fost implicați în cazuri de corupție. • Să fie implementate normele de etică, inclusiv prin aplicarea instrumentului Pactul de Integritate. • Funcționarii publici implicați în achizițiile publice să fie selectați, instruiți, plătiți, monitorizați și controlați, inclusiv în ce privește modul de viață al acestora și corespunderea acestora cu nivelul veniturilor. • Sporirea gradului de transparență în activitatea Primăriei municipiului Chișinău, inclusiv în luarea deciziilor de evaluare a ofertelor și de acordare a contractului, trebuie să fie făcute public.
Etapa 4 	• Se propune ca inspecția să stabilească dacă lucrările executate se fac în conformitate cu prevederile contractului. • Se propune respectarea prevederilor legislației în vigoare. • Se propune implementarea unui sistem de monitorizare a executării contractelor cu criterii clare de performanță și evaluare a executării contractelor.
Etapa 5 	• Se recomandă introducerea unui sistem de audit și control al executării contractelor. • Se propune introducerea unui sistem de predare-primire a obiectelor de investiții în exploatare. • Se recomandă ca Raportul de audit să fie publicat în termen util. • Se propune urmărirea suspiciunilor și acuzațiilor de corupție.

Propuneri-standarde minimale pentru contractele de achiziții publice:

1. Să se elaboreze Codul de conduită pentru autoritățile publice și angajații care au atribuții în ce privește achizițiile publice referitor la politica strictă de anti-corupție. Politica anti-corupție să ia în considerație posibilele conflicte de interese, să asigure mecanismul de raportare a cazurilor de corupție (de exemplu, prin linia fierbinte telefonică) și protecția persoanelor care au raportat aceste cazuri.
2. Implicarea societății civile în monitorizarea procesului de contractare prin expertiza independentă a diferitor proiecte de achiziții publice și discuții cu oamenii.
3. Implementarea Sistemului Național al Achizițiilor Publice Electronice în conformitate cu experiența altor țări (în România, Sistemul Național al Achizițiilor Publice Electronice a devenit operațional pe 4 martie 2002 și poate fi accesat¹²).
4. De revizuit mecanismul curent de achiziții publice (cu efectuarea modificărilor respective în legislația în vigoare) în vederea sporirii nivelului de transparență în achizițiile publice în municipiul Chișinău, inclusiv instituirea pe pagina web a Primăriei municipiului Chișinău a unei rubrici referitoare la achizițiile publice.
5. Adaptarea la condițiile Republicii Moldova a instrumentului „Pactul de Integritate” care se folosește în mai multe țări, în ce privește monitorizarea realizării contractelor de achiziții publice semnate între antreprenori și autoritățile locale.
6. Aplicarea normelor de etică, în general, și a Pactului de Integritate pentru fiecare proiect de investiții pe parcursul tenderului și executării proiectului între autoritate și compania ofertant, care să includă drepturi și obligațiuni referitor la faptul că nici o parte nu va oferi sau nu va accepta mită și plăți neoficiale sau alte tipuri de beneficii nelegitime.

¹² www.licitatie.ro

6. Publicații privind corupția în achizițiile publice

Ziarul săptămânal independent „Timpul” nr. 347, din 3 februarie 2006, a publicat articolul „Chișinăuienii merită să circule în autocare moderne și confortabile”, în care este reflectată discuția cu dl. *Nicolae Silvestru, director tehnic la „Autoforța” SA, partener oficial MAN Nutzfahrzeuge AG.*

Licitația organizată de Primăria municipiului Chișinău pentru procurarea autobuzelor a fost câștigată de „Autoforța” SA, care a propus spre achiziționare autocarul Man Lions Classic SL 223 A74, de producție germană.

Dl. N. Silvestru a menționat că aproximativ cu o lună înainte de a se face achiziția, s-a adus un autocar Man pentru a fi testat în municipiul Chișinău, cheltuind pentru aceasta șase mii euro. În fine, s-a studiat conjunctura și s-a constatat că autocarul Man este cel mai avantajos pentru condițiile Chișinăului.

La întrebarea de ce în țările europene exact aceleași Man-uri sunt mai scumpe, dl. Silvestru a menționat, că fiind o țară în curs de dezvoltare, ni s-au creat condiții speciale, adică aceeași marfă ne-a fost oferită la un preț mult mai mic, iar noi trebuie să profităm de acest avantaj și să ne dotăm cu tehnică modernă. Unitatea de transport care a fost testată în municipiul Chișinău avea capacitatea motorului de 280 cai-putere sau o capacitate mai mare de 200 kw, cutie de viteză mecanică cu șase trepte și 32 de scaune. Dar, după testare și conlucrarea cu specialiștii de la parcul urban de autobuze, s-a considerat necesară efectuarea unor schimbări. Pentru tender s-a propus deja cel mai convenabil autocar: cu o capacitate cilindrică de numai 220 cai-putere, cu o cutie automată modelul Voith D851,3, cu retarder integrat, cu sistemul ABS și sistem de antiblocare a frânelor BOSH. Astfel, în raza orașului, autocarul nu va consuma mai mult de 35 l de motorină la 100 km. Vor fi scoase șase scaune și va dispărea dispozitivul pentru fixarea cărucioarelor pentru invalizi, astfel capacitatea de încărcare va fi de 104 pasageri. Cabina șoferului va fi izolată de salon și autobuzul va fi dotat cu

panouri electronice care vor indica rutele. În plus, MAN-ul va fi dotat cu tahograf electronic. Toți parametrii tehnici ai autocarului corespund normelor europene de poluare – motorul este EURO 3.

În ce privește întreținerea autobuzelor, s-a menționat că se va încheia un contract de colaborare cu parcul urban de autobuze. Autocarele respective au o garanție de 24 luni sau 200 mii de kilometri parcurși, iar caroseria are o garanție de 12 ani și este anticorozivă. Sunt tehnicieni, manageri, care cunosc specificul produsului MAN. În caz de necesitate, uzina producătoare este gata să dea sfaturi referitoare la exploatare, întreținere, aprecierea și înlăturarea defectelor.

A fost propusă următoarea schemă de achitare a autocarelor: treizeci la sută din banii necesari se transferă în contul „Autoforța” la 24 ianuarie, după ce se semnează contractul cu Primăria. Valuta națională se convertește în valută euro și în 24 ore banii se transferă la uzina producătoare din Germania. Conform condițiilor stipulate în contract, următoarele 60% urmau să fie transferate în luna aprilie, când comanda va fi executată, și restul, 10% – când autobuzele vor fi la granită. Din 160 mii de euro, 25% vor reveni statului, prin plata TVA și a procedurilor vamale.

Dl. N. Silvestru susține că trei ani consecutiv, o comisie internațională a desemnat autobuzele companiei MAN ca fiind cele mai bune din lume, din acest considerent autobuzele MAN sunt cele mai indicate pentru Moldova.

Ziarul săptămînal independent „Timpul” nr. 423 din 6 iunie 2006 a publicat articolul „Noi propunem rezolvarea problemei transportului în ansamblu” în care este reflectată discuția cu dl. V. Zgardan, directorul firmei „Adekits” SRL, om de afaceri ce dorea la acel moment să participe la tenderul pentru procurarea autobuzelor în municipiul Chișinău.

La adresarea dl. Zgardan către oficialități, dînsul a venit cu propunerea de a oferi Chișinăului autobuze performante, la un preț accesibil, cele mai potrivite fiind autobuzele firmei germane „Iuhas and Kraus”, asamblate în Turcia de Firma „Otocar Otobus Karoseri Savazi AS”. În timpul testărilor

ce au fost efectuate, autobuzul respectiv nu a fost propus spre examinare, motivul fiind că tenderul pentru procurarea autobuzelor deja fusese anunțat, cu toate că nu a fost publicat nici un aviz cu cerințele licitației și cu caietul de sarcini. Autobuzul propus de către directorul firmei „Adekits” SRL este dotat cu motor „Deutz”, la un preț mai avantajos și consumă mai puțină benzină. Autobuzul cu capacitatea de transportare a 46 călători (20 locuri + 26 în picioare) consumă în medie 14 litri la 100 de km, cel cu capacitatea de 65 călători (24 locuri + 41 în picioare), consumă în medie 18 litri la 100 km, iar autobuzul cu capacitatea de 100 călători (33 locuri + 67 în picioare) consumă 24 litri la 100 km. Ultimele două sunt dotate cu rampe pentru handicapați, basculare electronică la urcarea pasagerilor. Toate autobuzele respectă dimensiunile interioare pentru transport urban conform normelor UE, cu scaune antivandal și corespund normelor de poluare EURO-2 sau EURO-3. Au garanție timp de doi ani de zile sau pentru 100 mii km parcurși.

Firma era dispusă să propună programe de dezvoltare a transportului public și în alte orașe din republică, poate să livreze Chișinăului și troleibuze la un preț avantajos și cu asistență tehnică pe toată perioada de exploatare.

Ziarul săptămânal independent „Timpul” nr. 471 din 27 septembrie 2006 a publicat un articol referitor la procurarea a 20 autobuze MAN de către Primăria Chișinău, numind această achiziție ca una cu multe semne de întrebare. Potrivit informației din acest articol, mijloacele de transport public au fost achiziționate de primăria capitalei în urma unei licitații organizate la mijlocul lunii decembrie 2005, prețul unui autobuz MAN fiind de 160 mii de euro. La licitația respectivă au participat firmele („Iveco”, „Man”, „Maz”, „Laz”, „Mercedes”). V. Zgardan, este de părere că licitația a fost organizată cu grave încălcări. El susține că a fost procurat cel mai scump autobuz cu cel mai mare consum de motorină. În afară de aceasta, va fi nevoie de o groază de bani pentru întreținerea tehnică și reparația acestuia. Consilierul municipal Mihai Roșcovan susținea că licitația nu a fost transparentă și că, de la bun început se știa că câștigătorul va fi „Man”.

Revista Profit nr. 1-2 din ianuarie-februarie 2007 a publicat articolul „Reconstrucția – 2006”. Reconstrucția Complexului memorial al gloriei militare, căruia i s-a dat o denumire nouă – „Eternitate”, prilejuită de o nouă aniversare a Victoriei, s-a realizat într-un ritm nemaivăzut. În ea au fost antrenate mai multe firme de construcții, angajați ai serviciilor municipale, militari din Armata Națională. Reconstrucția a vizat nu numai Complexul memorial propriu-zis, ci și cimitirul aferent, străzile Pan Halippa și Ismailului, situate în apropierea pieței păsărilor. Lucrările s-au efectuat în cele mai autentice „tradiții” ale perioadei sovietice. Constructorilor ele le aminteau foarte mult de „munca în asalt”, când ai de lucrat noaptea și pe vreme rea.

Acum, rezultatul ne încântă privirea, iar cei care au avut o prestație deosebită, poartă distincții de stat. Este adevărat că în primele zile ale noului an s-a aflat că costul lucrărilor executate a fost semnificativ supraestimat. Igor Semenovcher, directorul Agenției Construcții și Dezvoltare a Teritoriului, afirmă că inițial el se evalua la 27 mil. lei, pe când s-au cheltuit 57 mil. lei. Așa încât, „Reconstrucția – 2006” ar putea trece lent în „Scandalul – 2007”.

Ziarul Komsomoliskaia Pravda din 31 ianuarie 2007 a publicat articolul „Kto najivetsea na pamiati gheroiev Velicoi Otecestvennoi Voini”. Unele fragmente din acest articol sunt prezentate în continuare. Se construiește pentru a construi, dar se construiește pentru a spăla banii. Din păcate, în Moldova se practică cel de-al doilea tip de construcții.

Reconstrucția străzii Pan Halippa, anul trecut, a constituit pe hîrtie 90 milioane lei, iar în realitate 34 milioane.

Totul este cumpărat? Nu ar trebui să fie astfel!

Dacă vă gîndiți că această „aferă” puțin vă privește, atunci greșiți.

La următoarele obiective din Chișinău au fost majorate costurile lucrărilor:

Teatrul de operă și balet – cu 1965199 lei;

Peronul Gării de trenuri – cu 7916173 lei;

Estacada Botanica – centru – cu 306322 lei;

Monumentul domnitorului Ștefan cel Mare – cu 166063 lei.

Revista B&F – Profit nr. 3 din martie 2007 a publicat un articol care include interviul cu dl. Igor Semenovcher „Unde au fost ochii statului? Sau cui îi oferă avantaje metoda „de cheltuieli” în construcții?”. Unele fragmente din acest articol sunt prezentate în continuare.

Se pare că înainte să pornească mașinăria propagandistică a alegerilor locale, concurenții vor exploata scandalul privind cheltuirea de fonduri pentru construcții la Chișinău, în special, pentru reconstrucția complexului memorial „Eternitate”. Primul pas în acest sens, cu titlu de „bilă de probă”, l-a făcut Igor Semenovcher, director general al Agenției Construcții și Dezvoltare a Teritoriului. Cu bărbăția unui demnitar de stat, ce-i drept, cam întârziată (căci banii deja s-au cheltuit), dînsul s-a revoltat de faptul că în loc de 27 mil. lei au fost cheltuite pentru reconstrucție 54 mil. lei.

B&F – Profit: *Rezultă că doar opinia publică se poate mira de cheltuielile atît de mari de la bugetul Chișinăului, și nu responsabilii și specialiștii care au controlat sau erau obligați să urmărească cheltuirea banilor?*

I.: Faptele făcute publice trezesc nedumerire în sensul că despre cheltuieli mai declară Agenția Construcții și Dezvoltare a Teritoriului – partea statului, care are menirea să urmărească cheltuirea banilor din vistierie. Agenția a verificat proiectul, cu indicatorii de cost, stabiliți în proiect, iar în continuare beneficiarul a supravegheat cheltuirea acestor bani.

Teoretic, totul este foarte simplu. Dacă proiectul „Eternitate” a fost elaborat, atunci la stadiul aprobării toate trei verigi – proiectantul, beneficiarul și expertiza de stat, reprezentată prin Departamentul construcțiilor, au confirmat cifra de 27 mil. lei, pe cînd acum, în legătură cu abaterea semnificativă de la devizul aprobat, se ridică mai multe întrebări.

B&F – Profit: *Care?*

I.: Prima: în genere, a fost organizat controlul descris mai sus, la implementarea acestui proiect?

A doua: a fost organizată primirea obiectivului de către comisia de lucru și cea de stat?

În comisia de lucru sunt incluși toți participanții la construcție, cu excepția statului. Membrii comisiei fixează în Act tot ce s-a întâmplat pe șantier și cum toate acestea corespund proiectului real. După comisia de lucru, intră în rol comisia de stat, compusă din reprezentanți ai Ministerului Finanțelor, Agenției Construcții și Dezvoltare a Teritoriului, Ministerului Culturii și Turismului și autorităților de supraveghere. Aceștia sunt obligați să verifice avizul comisiei de lucru și este pe deplin firesc ca principala întrebare, pe care urmau să și-o pună membrii comisiei de lucru, apoi cei ai comisiei de stat, era de ce s-a înregistrat o scumpire atât de semnificativă a construcției?

Dar opinia publică nu a auzit asemenea întrebări la finalul niciunei construcții, în care Primăria era beneficiar. Reiese că comisiile au lucrat formal sau nu au lucrat deloc. Nu este exclus că ele au figurat doar pe hîrtie, iar în realitate nu au existat lucrări de primire a obiectivelor în exploatare. Și atunci, trebuie să le cerem socoteală tuturor, inclusiv reprezentanților statului.

Sunt convins că în cazul în care specialiștii calificați vor studia problema, ei îi vor depista neapărat pe toți cei implicați, inclusiv Agenția Construcții și Dezvoltare a Teritoriului care a reprezentat, în această schemă, ochii statului, datori să supravegheze cel mai vigilent cheltuirea banilor din caznaua statului. Nu este exclus că părțile interesate de această afacere vor invoca urgentarea executării lucrărilor de construcție. Da, acest argument este viabil, dar toți, și întotdeauna, le-au cerut constructorilor ritm alert și nu este întâmplător faptul că această urgentare a fost răsplătită mereu cu generozitate.

Centrul de presă al Partidului Democrației Sociale, la data de 5 februarie 2007, face o declarație pe marginea reconstrucției memorialului „Eternitate” conform căreia Republica Moldova a fost recunoscută oficial drept cea mai săracă țară din Europa. În fiecare zi populația luptă cu sărăcia și mizeria, suferă din cauza creșterii permanente a prețurilor; din cauza lipsei de surse este nevoită să suporte foame și lipsuri. Poporul cere de la Putere ajutor, însă puterea refuză, argumentînd prin lipsa de resurse pentru majorarea pensiilor, a indemnizațiilor sociale, a burselor și salariilor; că nu sunt bani pentru medicină, pentru reparația școlilor, pentru crearea noilor locuri de muncă.

Partidul Democrației Sociale afirmă că „Guvernarea nu are bani pentru a satisface necesitățile populației, cauza principală fiind corupția totală a Puterii, care fură în mod cinic resursele bugetare, rămânând indiferenți la plîsetele copiilor înfometați și la strigătele de ajutor ale bătrînilor-pensionari lăsați de izbeliște”.

În declarație se menționează că reconstrucția memorialului „Eternitate” a costat, conform devizului, 27 de mil. lei, în realitate însă din buget au fost achitați 57 mil. lei. Reconstrucția străzii Pan Halippa din Chișinău a costat, conform devizului, 34 de mil. de lei, iar din buget au fost cheltuiți 90 de mil. de lei. Pentru reconstrucția edificiului Curții de Apel s-au cheltuit cu 28809 lei mai mult decît costurile reale, iar pentru reconstrucția Curții Supreme de Justiție devizul real a fost depășit cu 733 322 lei. Renovarea scuarului Teatrului Național de Operă și Balet a costat Bugetul cu 1 965 199 lei mai mult decît devizul real, iar pentru renovarea monumentului domnitorului Ștefan cel Mare s-a plătit cu 166 063 mai mult decît era necesar. Partidul Democrației Sociale cere să fie trași la răspundere reprezentanții Puterii, responsabili pentru delapidarea de fonduri bugetare, precum și acei care, declară verbal despre necesitatea stringentă de reconstrucție a monumentelor și străzilor, iar în realitate au escrocat cinic și au furat cu obrăznicie din sursele bugetare.

Ziarul Cotidian Național nr. 46, 2007 a publicat un articol conform căruia este criticată atitudinea autorităților publice față de Sala cu Orgă din Chișinău. În opinia sursei citate, reparația capitală a Sălii cu Orgă trebuia să fie prioritară, și abia după aceasta puteau fi cheltuite 35 mil. lei pentru restaurarea Complexului memorial „Eternitate”, 9 mil. lei pentru o reconstrucția monumentului domnitorului Ștefan cel Mare, și alte 9 mil. lei – pentru havuzurile și pavajul din scuarul Operei Naționale.

Ziarul Moldova Suverană nr. 39 din 15 martie 2007 publică articolul cu denumirea „Sistemul de achiziții publice urmează să fie perfecționat”. Optimizarea sistemului de achiziții publice agro-alimentare a fost discuta-

tă în cadrul unei ședințe de lucru la Guvern, cu factorii de decizie. Astfel, șeful executivului a propus crearea unui mecanism eficient de colectare a produselor agro-alimentare direct de la producători pentru asigurarea necesităților instituțiilor bugetare din sistemul educației, sănătății, protecției sociale etc. Conform indicațiilor Prim-ministrului, este necesară elaborarea unui concept de perfecționare a sistemului de achiziții publice la produsele agro-alimentare, precum și un plan de colectare a producției respective.

Ziarul Naș Dom nr. 3 (035), din 2 februarie 2007, publică articolul cu titlul „Nadejda umiraet vmeste s ozerom”, care relatează că, curățirea lacului Valea Morilor a început după catastrofa din iulie 2006, după ce a pierit peștele din lac. Primăria municipiului Chișinău a examinat două variante de curățire a lacului: scump și costisitor din punct de vedere al activităților și ieftin și ecologic pentru a fi protejat. Primăria a ales a doua variantă. Curățirea lacului a început spontan, fără deviz de cheltuieli și planuri concrete de executare a lucrărilor. Doar după evacuarea apei din lac, organele locale au organizat concursul și au selectat institutul de proiectare „Urbanproiect” și executantul lucrărilor „Acvaproiect”. Dacă puterea municipală, în urmă cu cinci ani, ar fi luat în considerație opinia ecologilor, atunci catastrofa ecologică nu s-ar fi întâmplat. „Oare în Primăria municipiului niciodată nu va veni echipa care va lucra nu ca lichidator de catastrofe, dar ca organizator al vieții orășenilor?” – întreabă autorul articolului.

Ziarul Kișinevscii obozrebateli din 25 ianuarie 2007 a publicat articolul „Primaria vplotnuiu zaniyasi blagoustroistvom ostanovoc”, care a relatat că Primăria municipiului Chișinău a anunțat că câștigătorul tenderului terenurilor sub construcția stațiilor de transport public cu încorporarea pavilioanelor comerciale este compania austriacă Era Media, care și-a asumat responsabilitatea de a construi în anul curent 300 de stații de transport public. Totodată, câștigătorul obține dreptul de a vinde reclama pe panourile orașului cu care vor fi dotate pavilioanele. În Primărie au loc discuții înflăcărate referitor la faptul cine, pentru ce și când va construi stațiile în municipiu. Concursul a fost anunțat în iulie 2006, dar a decurs doar 11

zile, cu mult mai puțin decît termenul de 45 zile, prevăzut de legislație. Rezultatele tenderului a trezit nemulțumire în rîndurile consilierilor municipali. Reprezentantul fracției AMN, consilierul municipal Oleg Cernei a afirmat că compania Era Media a cîștigat concursul datorită lobbyismului funcționarilor municipali. Această companie a fost unicul ofertant. Conform opiniei primarului interimar Vasile Ursu, companiile autohtone n-au participat la tender din cauza cerințelor înalte stabilite de Primărie (respectarea normelor tehnologice și standardelor europene). Însă condițiile dure de participare nu au fost comentate de funcționarii Primăriei. Conform informației consilierului municipal, cîștigătorul va efectua reclama produselor de tutungerie, de aceea pe parcursul contractului de zece ani, la 300 stații va fi plasată reclamă pentru țigări.

**Tabelul 11. Numărul și suma contractelor de achiziții publice
încheiate în anul 2006**

N/o	Procedurile de achiziție	Numărul de contracte		Suma	
		unități	%	mil. lei	%
1.	Licitații	8990	30,2	3674,8	69,9
2.	Cererea ofertelor de prețuri – total	18504	62,2	1204,8	22,9
3.	ARMAPAU	4853	16,3	614,4	11,7
4.	Consiliile raionale	13651	45,9	590,4	11,2
5.	<i>Din care:</i> Municipiul Chișinău	1854	6,2	82,3	1,6
6.	<i>Inclusiv:</i> Mărfuri și servicii	1506	5,1	62,3	1,2
7.	Lucrări	348	1,1	20,0	0,4
8.	O singură sursă – ARMAPAU	2270	7,6	380,2	7,2
9.	TOTAL	29764	100,0	5259,8	100,0

Sursa: Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare.

**Tabelul 12. Evoluția numărului contractelor de achiziții publice
în anii 2005-2007**

N/o	Procedurile de achiziție	2005	2006	2006/ 2005, %	2006, tr.1	2007, tr.1	2007, tr.1 / 2006, tr.1, %	2007, sem.1
1	Licitații	5244	8990	171,4	2170	6271	289,0	9276
	<i>pondere în total, %</i>	<i>22,5</i>	<i>30,2</i>	<i>7,7</i>	<i>29,0</i>	<i>45,9</i>	<i>17,0</i>	<i>42,9</i>
2	Cererea ofertelor de prețuri	16205	18504	114,2	...	6363	...	10661
	<i>pondere în total, %</i>	<i>69,5</i>	<i>62,2</i>	<i>-7,3</i>		<i>46,6</i>		<i>49,3</i>
3	ARMAPAU	4521	4853	107,3	...	1488	...	2622
	<i>pondere în total, %</i>	<i>19,4</i>	<i>16,3</i>	<i>-3,1</i>		<i>10,9</i>		<i>12,1</i>
4	Consiliile raionale	11684	13651	116,8	...	4875	...	8039
	<i>pondere în total, %</i>	<i>50,1</i>	<i>45,9</i>	<i>-4,2</i>		<i>35,7</i>		<i>37,2</i>
5	O singură sursă	1871	2270	121,3	...	1020	...	1667
	<i>pondere în total, %</i>	<i>8,0</i>	<i>7,6</i>	<i>-0,4</i>		<i>7,5</i>		<i>7,7</i>
6	TOTAL	23320	29764	127,6	7492	13654	182,2	21604

Sursa: Calculat pe baza datelor ARMAPAU

**Tabelul 13. Evoluția valorii contractelor de achiziții publice
în anii 2005-2007, mil. lei**

Nr. d/o	Procedurile de achiziție	2005	2006	2006/ 2005, %	2006, tr.1	2007, tr.1	2007, tr.1 / 2006, tr.1, %	2007, sem.1
1	Licitații	1816,4	3674,8	202,3	757,3	1149,1	151,7	2431,9
	<i>pondere în total, %</i>	56,7	69,9	13,1	66,6	68,3	1,8	70,7
2	Cererea ofertelor de preturi	1050,3	1204,8	114,7	...	334,6	...	697,1
	<i>pondere în total, %</i>	32,8	22,9	-9,9		19,9		20,3
3	ARMAPAU	525,5	614,4	116,9	...	114,9	...	328,3
	<i>pondere în total, %</i>	16,4	11,7	-4,7		6,8		9,6
4	Consiliile raionale	524,8	590,4	112,5	...	219,7	...	368,8
	<i>pondere în total, %</i>	16,4	11,2	-5,2		13,1		10,7
5	O singură sursă	335	380,2	113,5	...	197,6	...	308,8
	<i>pondere în total, %</i>	10,5	7,2	-3,2		11,8		8,9
6	TOTAL	3201,7	5259,8	164,3	1137,5	1681,4	147,8	3437,9
		100	100		100	100		100

Sursa: Calculat pe baza datelor ARMAPAU

Tabelul 14. **Contractele de achiziții publice încheiate în urma licitațiilor publice în municipiul Chișinău, în iunie 2005 – aprilie 2007**

Nr. d/o	Instituția beneficiară	Nr. contractelor încheiate	Furnizori (prestatori)	Obiectul achiziției	Suma contractului, lei
1	2	3	4	5	6
1	Direcția generală transport public și căi de comunicare	1	SA “Edilitate”	reparația str. Ștefan cel Mare com. Trușeni	973919,00
		1	Direcția pază de stat	servicii de pază	53704,28
		1	SRL “Samotlor-Gaz”	montarea centralei termice a gimn. Nr.65, or. Durlăști	691423,00
		18	Direcția Verificare și Expertizare a Proiectelor în Construcții	verificarea proiectelor de execuție	423968,00
		4	IMP “Chișinăuproiect”	efectuarea lucrărilor de proiectare și a controlului de autor asupra obiectului	1938119,00
		1	SA “Monolit”	servicii de proiectare	160424,00
		1	SA “Armet”	servicii de reconstrucție	3233648,00
2	Direcția construcții capitale	2	IP “Acva-proiect”	servicii de expertiză a proiectelor și de protecție împotriva inundațiilor	2770565,00
		1	IPS “Iprocom”	lucrări de proiectare	4686,00
3	Direcția generală educație, tineret și sport și direcțiile sale sectoriale	8	SA “Moldtelecom”	servicii de conectare la Internet	478271,52
		3	Direcția pază de stat	servicii de pază	107877,00
		1	SRL Lukoil-Moldova	produse petroliere	199740,00
		2	SA “Petrom Moldova”	produse petroliere	216455,00
		2	ÎS “Tehnosec”	servicii de montare și de deservire tehnică	27757,38
		1	Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău	servicii de copiere a dosarelor tehnice	20500,00
		2	Grădina Botanică a AȘM	lucrări de amenajare a teritoriului	168650,00
		5	ÎS “Mold-Didactica”	achiziționarea cataloagelor	113440,40
		1	Ziarul municipal “Capitala”	publicitate	29548,80
		1	SRL “Amfitecons”	lucrări de construcție	95430,00
		1	ÎS “Palatul Republicii”	servicii de arendă	30000,00

Transparența achizițiilor publice în municipiul Chișinău

1	2	3	4	5	6
		1	ÎSAP “Rîșcani SC”	produse alimentare	3028080,00
		1	ISAP “Bucuria EI”	produse alimentare	2999188,50
		2	SRL “Draur-Grup”	produse alimentare	1406100,00
		1	ISAP Cantina “Liceist”	produse alimentare	2332275,00
		2	SA “Franzeluța”	produse alimentare	661423,00
		2	SRL “Grinic Grup”	produse alimentare	434190,00
		1	SRL “Telemar”	produse alimentare	599100,00
		2	SRL “Senad Prim”	produse alimentare	1282000,00
		1	SRL “Tacero”	produse alimentare	112500,00
		1	SRL “Gref-comerț”	produse alimentare	816040,00
		1	ÎI “Maria Guțu”	produse alimentare	586200,00
		1	SRL “Vagord”	produse alimentare	299500,00
		1	CAP “Colonița-Agro”	produse alimentare	720000,00
		1	SA “Fabrica de unt din Florești”	produse alimentare	584700,00
		1	ISAP “Cantina “Adolescența”	produse alimentare	2428742,00
		1	SRL “Comolco”	produse alimentare	1825020,00
		1	SRL “AS-Scînteia”	produse alimentare	200000,00
		1	SRL “Divertis Service”	produse alimentare	1494480,00
		1	SRL “Angroset”	produse alimentare	405920,00
		1	SRL “Gapolin Grup”	produse alimentare	12600,00
		1	SRL “Rusanda”	produse alimentare	771410,00
		1	SRL “Camvit”	produse alimentare	345350,00
4	Direcția generală asistență socială	2	Direcția pază de stat	servicii de pază	31131,00
		4	Regia de Transport Electric	abonamente lunare	660680,00
		1	ISAP “Bucuria EI”	servicii de alimentare	301395,00
		1	ISAP “Rîșcani-SC”	servicii de alimentare	308850,00
		1	SA “Lemnar”	servicii de alimentare	308850,00
		1	SRL “Flona”	servicii de alimentare	272640,00
		1	ÎM “Dieta-Vitas”	servicii de alimentare	308850,00
5	Secția exploatare a spațiului locativ	3	Întreprinderea de aprovizionare și desfacere “Silvicultura”	lemn de foc	75000,00
		1	Asociația de Stat Silvicultură “Plaiul Fagului”	lemn de foc	26640,00
6	Primăria municipiului Chișinău	1	Centrul de Poștă Chișinău	servicii de poștă	15000,00

1	2	3	4	5	6
		1	SRL “Fotojurnalist”	fotoalbum “Panorama Moldovei”	32500,00
		1	SA “Autoforța”	autobuze	3200000 euro
		1	ЗАО “Литра”	troleibuze	2254000 euro
		1	SRL Lukoil-Moldova	produse petroliere	501150,00
7	Secția construcții, gospodărire comunală și drumuri	1	SA “Petrom Moldova”	produse petroliere	26000,00
8	Secția construcții, gospodărire comunală și drumuri	1	SA “Drumuri Căușeni”	lucrări de întreținere a drumurilor	474200,00
		1	SA “Drumuri Căinari”	lucrări de întreținere a drumurilor	246200,00
9	Direcția cultură	2	ÎM Postul de televiziune “Euro-Tv Chișinău”	servicii de difuzare a ciclului de emisiuni	164000,00
10	Direcția generală locativ-comunală și amenajare	35	ÎM sectorială de gestionare a fondului locativ	servicii de salubritate	13969700,00
		1	ÎM “Infocom”	servicii de salubritate	300000,00
		1	Asociația de gospodărire a spațiilor verzi	amenajarea cartierelor locale	9000000,00
11	Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului	2	ÎM Parcul Urban de Autobuze	abonamente lunare	166800,00
12	Direcția funciară	1	Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău	servicii de înregistrare a contractelor	29000,00
		1	Centrul de Elaborare și Implementare a Sistemelor Informaționale de Management	servicii de înregistrare a contractelor	
13	Direcția generală pentru statistică	2	Detașamentul de Pază Paramilitară al MTC	servicii de pază	17493,40
14	Direcția generală de arhitectură și urbanism	1	Institutul de Geologie și Seismologie al AȘM	executarea lucrărilor de proiectare	78000,00
	TOTAL	152	60		62462016,28 lei și 5454000 euro

Sursa: Generalizare pe baza datelor din Buletinele Achizițiilor Publice